

บทที่ 2

วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัทประกันวินาศภัย

วิวัฒนาการของการประกันวินาศภัยนั้น ผู้เขียนขอศึกษาวิวัฒนาการของการประกันวินาศภัยในต่างประเทศและวิวัฒนาการของการประกันวินาศภัยในประเทศไทยเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาของการประกันวินาศภัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย รวมถึงวิวัฒนาการของการจัดทำบัญชี ความหมาย ประเภทของการจัดทำบัญชี โดยศึกษาเปรียบเทียบข้อเหมือน และข้อแตกต่างของการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร องค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดทำบัญชีและรายงานของบริษัท เช่น สถาบันวิชาชีพบัญชีทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย อีกทั้งขอศึกษารูปแบบของธุรกิจประกันวินาศภัย

ในส่วน of แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ ผู้เขียนขอศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัท การจัดทำบัญชีของธุรกิจประกันวินาศภัย รวมถึงขอศึกษากิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) และกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities: NPAEs) ซึ่งธุรกิจประกันวินาศภัยถือเป็นกิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะอันสำคัญที่รัฐมีความจำเป็นต้องเข้ากำกับดูแลและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประเภทนี้เป็นอย่างยิ่ง

2.1 วิวัฒนาการของการประกันวินาศภัย

วินาศภัย เป็นภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในบ้านนอกนอกบ้าน การทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล รวมถึงการประกอบธุรกิจการค้า ซึ่งมีความเสี่ยงจากสภาวะการณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น บริบทของสังคม วัฒนธรรม การเมือง ระบบเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาล โดยอาศัยจากประสบการณ์ดำเนินธุรกิจในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถคาดการณ์โดยการพยากรณ์จากหลักวิชาการจากศาสตร์หลายแขนง เช่น การคำนวณ การเติบโตของเศรษฐกิจทางเศรษฐศาสตร์ การพิจารณาจากตัวเลขทางด้าน การบัญชี จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ภัยที่นำมาคำนวณเป็นความเสี่ยงได้ รวมถึงภัยพิบัติ จากธรรมชาติอันเป็นภัยที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้อย่างแน่นอน จึงกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของการประกันวินาศภัยขึ้น

2.1.1 วิวัฒนาการของการประกันวินาศภัยในต่างประเทศ

วิวัฒนาการของการประกันภัยในต่างประเทศนั้นเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาประเพณีทางการค้าและการขนส่งทางทะเลตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวความคิดในการประกันภัยทางทะเลเพื่อลดความเสี่ยงภัยทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่เกิดจากโจรสลัดที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการขนส่งสินค้าบนเรือเดินสมุทร

ช่วงประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล พ่อค้าชาวจีนได้พัฒนาวิธีการประกันภัยขึ้นสำหรับการขนส่งสินค้าตามลำน้ำแยงซี ซึ่งมีกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก และเรือบรรทุกสินค้ามักอับปางอยู่เสมอเนื่องจากมีหินใต้น้ำและเกาะแก่งที่คาดเดายาก เป็นอันตรายต่อการเดินเรือ ซึ่งปรากฏอยู่เสมอว่าพ่อค้าบางคนต้องสิ้นเนื้อประดาตัวเพราะสินค้าได้รับความเสียหาย ดังนั้น ด้วยความกลัวพ่อค้าจึงได้หาทางออกโดยนำสินค้าของตนบรรทุกไว้ในเรือลำอื่นหลายลำเฉลี่ยกันไปจนครบจำนวนหีบห่อสินค้า ซึ่งถ้าเรือลำใดลำหนึ่งจมลงก็หมายความว่าสินค้าของพ่อค้าแต่ละคนสูญเสียเพียงบางส่วนเท่านั้น ส่วนในแถบลุ่มแม่น้ำยูเฟรติส พวกชาวบาบิโลเนียน (Babylonian) ได้พัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมผลิตสินค้าขึ้นเพื่อส่งไปขายยังต่างเมือง ดังนั้น จำเป็นต้องอาศัยทาสในการช่วยจัดหาและลำเลียงวัตถุดิบและสินค้าไปขาย ต่อมาเมื่อการค้าเจริญขึ้น ทาสที่ช่วยในการขายสินค้าจึงไม่เพียงพอ ประกอบทั้งการใช้ทาสไม่สะดวกเพราะทาสไม่มีอำนาจต่อรอง ต่อมาจึงต้องมีการทำสัญญาให้คนอื่นไปทำการค้าขายแทน ที่เรียกว่า พ่อค้าเร่ ซึ่งจะเป็นผู้รับสินค้าจากพ่อค้า ชาวบาบิโลเนียนไปขายยังเมืองต่างๆ อีกต่อหนึ่ง และเพื่อป้องกันมิให้พ่อค้าเร่ โกงเงินที่ขายสินค้าเป็นของตน พ่อค้าชาวบาบิโลเนียนจึงกำหนดให้พ่อค้าเร่ นำเอาทรัพย์สิน บุตรและภรรยาไว้กับตนเพื่อเป็นหลักประกัน แต่ในบางครั้งสินค้าที่นำไปถูกโจรผู้ร้ายปล้นสะดม ซึ่งทำให้พ่อค้าเร่ต้องถูกยึดทรัพย์สิน บุตรและภรรยาไปทั้งๆ ที่มีโชคความผิดของเขา ต่อมาพวกพ่อค้าเร่จึงรวมตัวกันต่อรองว่า ในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสินค้านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากความผิดหรือความประมาทเลินเล่อของพ่อค้าเร่เขาจะไม่ต้องรับภาระในความเสียหายนั้น เจ้าของสินค้าจะยึดทรัพย์สิน บุตรและภรรยาของเขาไม่ได้ และข้อตกลงดังกล่าวนี้ได้แพร่หลายไปในวงการค้าต่างๆ ในสมัยนั้นรวมทั้งกิจการเดินเรือของชาวโฟนีเซียน (Phoenician) ซึ่งเป็นชนเผ่าโบราณที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเลของประเทศซีเรียในปัจจุบันด้วย ต่อมาชาวกรีกได้พัฒนาแนวความคิดในทางการค้าจาก ชาวบาบิโลเนียนและชาวโฟนีเซียน โดยพัฒนาเป็นสัญญาชนิดหนึ่ง เรียกว่า “สัญญาบอตตอมรี (Bottomry)” สัญญานี้เป็นสัญญาที่เจ้าของเรือที่ต้องการขนส่งสินค้าไปขายยังเมืองที่ห่างไกล จำต้องใช้เงินทุนซื้อสินค้าและค่าใช้จ่ายในการแล่นเรือไปในทะเลเป็นเวลานาน เขาจึงขอกู้เงินจากนายทุนเงินกู้เพื่อนำไปค้าขายด้วยวิธีนำตัวเรือไปเป็นประกันเงินกู้ โดยมีข้อตกลงว่าหากเขาเดินทางกลับมาจากการค้าขายแล้วเขาจะต้องชดใช้เงินที่กู้ไปทั้งหมด (รวมทั้งดอกเบี้ย) ถ้าบิดพลิ้ว นายทุนเงินกู้ จะยึดเรือนั้นไปใช้หนี้

เงินกู้ แต่ถ้าเรือไม่กลับมาถึงท่าโดยปลอดภัย นายทุนเงินกู้ก็จะไม่ได้รับชำระหนี้จากเจ้าของเรือ การกู้เงินโดยเอาเรือเป็นประกันนี้ เรียกว่า สัญญาบอตตอมรี แต่ถ้าผู้กู้มิได้เป็นเจ้าของเรือ มีแต่สินค้าที่จะส่งไปขายหรือที่จะซื้อกลับมาเขาก็อาจเอาสินค้าเหล่านั้นเป็นประกันเงินกู้ได้เช่นเดียวกัน สัญญาผู้ที่มีสินค้าเป็นประกันนี้ เรียกว่า “สัญญาเรสปอนเดนเทีย (Respondentia)”¹

กิจการประกันภัยทางทะเลในโลกตะวันตกได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสิ่งหนึ่ง ที่ควบคู่กับการค้า คือ การประกันภัยทางทะเล มีหลักฐานว่าเกิดจากวิธีปฏิบัติทางการค้าของพวก พ่อค้าชาวฮันซีติก (Hanseatic Merchants) ในเมืองฮันซ่า (Hansa Towns) และพ่อค้าชาวลอมบาร์ด หรือบางแห่งเรียกว่าพวกกลองโกบาร์ด (Longobards) เมืองลอมบาร์ดี (Lombardy) ทางตอนเหนือของอิตาลี โดยมีหลักฐานสนับสนุน เช่น คำว่า Policy ซึ่งแปลว่า กรมธรรม์ประกันภัย มีที่มาจากคำว่า Polizza และกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเลยุคแรกๆ ทำขึ้นโดยใช้ภาษาอิตาลี²

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12 นี้ชาวลอมบาร์ด (Lombards) ซึ่งอพยพมาจากประเทศอิตาลี เพื่อทำมาหากินในกรุงลอนดอนได้นำระบบเงินกู้ของชาวกรีกที่ใช้เรือและสินค้าเป็นหลักประกันมาใช้กับกิจการขนส่งทางทะเลกับประเทศโพ้นทะเล³ โดยถือเป็นผู้ริเริ่มระบบการรับประกันภัยการขนส่งทางทะเล กล่าวคือ พ่อค้าชาวลอมบาร์ดจะให้เงินกู้แก่ผู้ต้องการขนส่งสินค้าไปขายยังต่างเมืองไปจัดหาเรือจากเจ้าของเรือและหรือจัดหาสินค้า ถ้าการเดินทางของผู้กู้ปลอดภัย ผู้ให้กู้หรือเจ้าของเรือก็จะได้รับผลตอบแทนมหาศาล ถ้าผู้กู้ที่โชคร้ายเจอภัยทางทะเล ผู้ให้กู้ก็ต้องสูญเสียทุนรอนไปทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ให้กู้นั้นมีทุนรอนไม่มาก ดังนั้นต่อมากลุ่มพ่อค้าชาวลอมบาร์ดจึงคิดระบบการกระจายความเสี่ยงภัยขึ้นใหม่ วิธีการ คือ จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือเบี้ยประกันภัยจากผู้กู้หรือเจ้าของเรือนั้น เพื่อเป็นการประกันว่าเมื่อเกิดภัยทางทะเลขึ้นแล้วทำความเสียหายให้กับเรือและสินค้าเมื่อใด กลุ่มพ่อค้าก็จะจ่ายเงินให้กับผู้เป็นเจ้าของเรือหรือสินค้านั้น จะเห็นได้ว่าวิธีการนี้จะช่วยกระจายความเสี่ยงภัยจากนายทุนเงินกู้เพียงบุคคลเดียวไปยังบุคคลหลายคน ซึ่งในที่นี้ก็คือกลุ่มพ่อค้าที่รวมตัวกันเข้ามารับประกันภัยนั่นเอง

¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2552). *หลักการประกันภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 6.

² สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2553). *บันทึกประวัติศาสตร์การประกันภัยไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. หน้า 13.

³ โพ้นทะเล หมายถึง ชาวจีนโพ้นทะเล (Overseas Chinese) เป็นกลุ่มคนเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ภายนอกประเทศจีน ซึ่งรวมถึงจีนแผ่นดินใหญ่ที่อพยพลี้ภัยจากการเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายสาธารณรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อไปตั้งถิ่นฐานในสหราชอาณาจักร.

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 พระเจ้าเฮนรีที่ 4 มีพระบัญชาให้จำกัดเขตอาศัยของชาวลอมบาร์ดให้อยู่ได้เฉพาะเขตลุ่มน้ำลองบอร์น (Longbom) เท่านั้น จนมีการตั้งชื่อถนนสายหนึ่ง ในบริเวณนี้ว่า “ลอมบาร์ดสตรีท (Lombard Street)”⁴ จนกระทั่งในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในยุคสมัยสมเด็จพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 (Queen Elizabeth I) พ่อค้าทั้งสองกลุ่มได้ถูกขับไล่ออกจากประเทศอังกฤษ

อีกทั้งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13-14 นี้ ปรากฏว่ามีประกันภัยทางทะเลกันอย่างแพร่หลายตามเมืองต่างๆ ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สัญญาประกันภัยการขนส่งสินค้าทางทะเลฉบับแรกของโลกเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานจนถึงปัจจุบันนี้ คือ ฉบับลงวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 1347 ออกให้ ณ เมืองเจนัว ประเทศอิตาลี และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีนักวิชาการได้ตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับหลักการประกันภัยมีต้นกำเนิดมาจากประเทศอิตาลี⁶

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ผู้รับประกันภัยในประเทศอังกฤษมีการประกอบธุรกิจกรรมในลักษณะเป็นปัจเจกนิยมในการดำเนินธุรกิจของตัวเอง และต่างไม่มีมาตรฐานที่เป็นหลักปฏิบัติทางการค้าโดยทั่วไป จึงเป็นมูลเหตุให้มีการร่างพระราชบัญญัติแห่งพระนางเจ้าอลิซาเบธ ขึ้นในปี ค.ศ. 1601 เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับแนวทางในการประกอบธุรกิจประกันภัยของผู้รับประกันภัยแต่ละราย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการค้าและการพาณิชย์

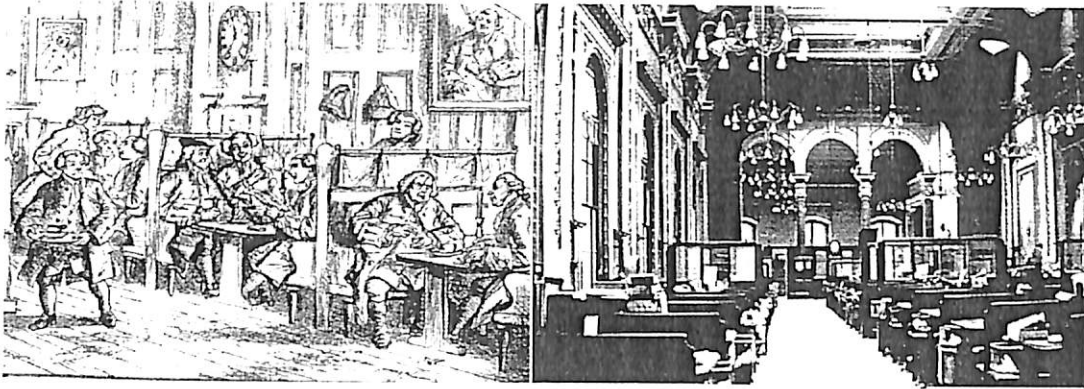
ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 การประกันภัยขนส่งทางทะเลได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างมากในประเทศอังกฤษเนื่องจากในสมัยนั้นการค้าขายทางทะเลเป็นที่นิยมกันมาก จึงมีพ่อค้าชาวอังกฤษที่มีเรือเดินทะเลมักใช้ร้านกาแฟเป็นที่พบปะกันเพื่อการค้าขายและตกลงประกันภัยทางทะเลกัน ดังนั้นการขอทำประกันภัยและการรับประกันภัยก็ตกลงกันที่ร้านกาแฟนั่นเอง ส่วนวิธีการของการประกันภัยในสมัยนั้น คือ การให้เจ้าของเรือหรือพ่อค้าที่ต้องการซื้อประกันภัยทำบัญชีรายการแสดงทรัพย์สินที่จะบรรทุกลงเรือมา แล้วให้บุคคลที่ประสงค์จะรับประกันภัยลงลายมือชื่อ พร้อมกับระบุจำนวนเงินที่ตนจะรับเสี่ยงภัยไว้ และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงเกิดคำว่า “Underwriter” ซึ่งแปลว่า “ผู้ลงชื่อข้างใต้” จึงกลายมาเป็นผู้พิจารณารับประกันภัย ในส่วนด้านผู้รับประกันภัยหรือผู้รับความเสี่ยงก็จะต้องได้รับผลตอบแทนค่าความเสี่ยนั้น เรียกว่า ค่าธรรมเนียมหรือเบี้ยประกันภัย

⁴ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. อ้างแล้ว. หน้า 14.

⁵ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อ้างแล้ว. หน้า 7.

⁶ Only for insurance contracts, the term policy has been carried into the English language as a name for the insurance contract. Partly because of this origin, some scholars have speculated that written insurance contracts had their origin in Italy. Insurance Institute of American. (1996). *The CPCU Handbook of Insurance Policies* (2 nd ed.). United States of America. p.1.

ภาพประกอบที่ 1: ร้านกาแฟของ Edward Lloyds at Tower Street ในปี ค.ศ. 1688

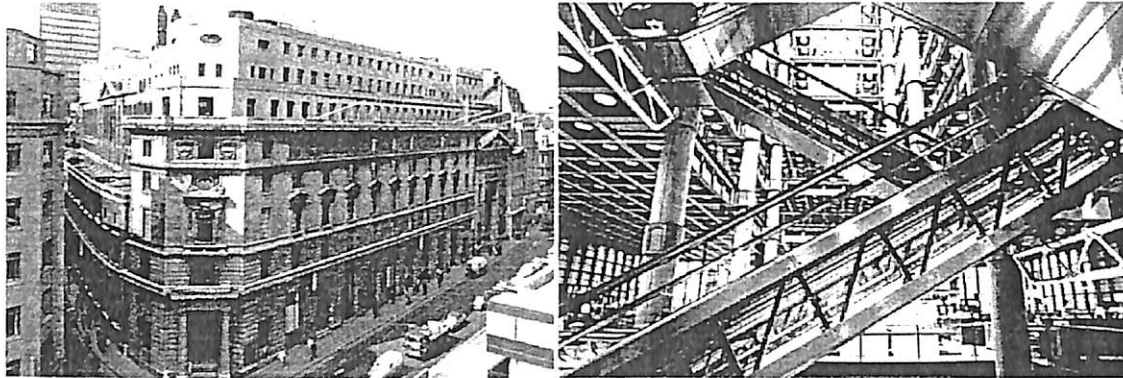

ที่มา: เว็บไซต์ www.lloyds.com

ในปี ค.ศ. 1688 ร้านกาแฟที่ใช้ติดต่อทำการค้ากันนี้ตั้งอยู่ที่ถนนทาวเวอร์สตรีท (Tower Street) บนฝั่งแม่น้ำเทมส์ ในกรุงลอนดอนเป็นธุรกิจเล็กๆ ที่มีเจ้าของร้านชื่อ นายเอ็ดเวิร์ด ลอยด์ (Edward Lloyd) เป็นร้านที่มีสีสันนำสมัยร้านหนึ่งในกรุงลอนดอนสมัยช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17

เหล่าพ่อค้าชาวพาณิชย์ต่างมารวมตัวกันที่ร้านกาแฟของนายลอยด์ เนื่องจากนายลอยด์รู้ดีว่าการพบปะของพ่อค้านั้นต้องการบรรยากาศที่สบายสงบ เหมาะที่จะเป็นสถานที่พบปะพูดคุยสำหรับเรื่องหนักๆ และเรื่องที่ต้องใช้สมองอันปลอดโปร่ง ด้วยเหตุนี้ ร้านกาแฟของนายลอยด์จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเจรจาธุรกิจ และนายลอยด์ยังรวบรวมข่าวสารการเงินเรือ สถิติของ เรือแต่ละลำ ตลอดจนสภาพดินฟ้าอากาศและกระแสน้ำเพื่อบริการแก่พ่อค้าที่จะมารับประกันภัย และต่อมาข่าวสารต่างๆ เหล่านี้ก็ได้พัฒนาจนกลายเป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ชื่อ Lloyd's News ในสมัยนั้น และราวปี ค.ศ. 1769 ตลาดการประกันภัยได้ย้ายศูนย์กลางของการประกันภัยมาที่ร้านกาแฟแห่งใหม่ ของลอยด์ที่ Pop's Head Alley ต่อมาในปี ค.ศ. 1771 ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการขึ้นบริหารธุรกิจประกันภัยของลอยด์ (Lloyd's Insurance)

ภาพประกอบที่ 2: Lime Street ในปี ค.ศ. 1928 และ ปี ค.ศ. 1958

ที่มา: เว็บไซต์ www.lloyds.com

ปัจจุบันที่ทำการของลloyd เป็นศูนย์กลางของธุรกิจประกันภัย ตั้งอยู่ เลขที่ 1 ถนนไลม์สตรีท (Lime Street) กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร และมีสำนักงานสาขาอยู่ทั่วโลกใน 5 ทวีป เช่น

ทวีปแอฟริกา : นามิเบีย อเมริกาใต้ ซิมบับเว

ทวีปอเมริกา : อาร์เจนตินา บราซิล แคนาดา เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา

ทวีปเอเชีย : สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี ฮองกง อินเดีย
ญี่ปุ่น สิงคโปร์

ทวีปออสเตรเลีย : ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ทวีปยุโรป : ออสเตรีย เบลเยียม ไชปรัส เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ
ไอร์แลนด์ อิสราเอล อิตาลี มอลตา เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์
โปรตุเกส สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร⁷

สมาชิกของลloyd ทำหน้าที่รับประกันภัยในนามของลloyd ประมาณ 18,500 คน นับว่าเป็นธุรกิจประกันภัยที่เก่าแก่และใหญ่โตที่สุดในโลก ดังนั้น จึงถือได้ว่า ลloyd คือ บิคาแห่งการรับประกันภัย

⁷ Lloyd's Insurance Market. (2013). *ABOUT US: Global Offices*. (Online). Available: <http://www.lloyds.com/lloyds/offices>. [2013, April 13].

ภาพประกอบที่ 3: Edward Lloyd

ที่มา: เว็บไซต์ www.lloyds.com

2.1.2 วิวัฒนาการของการประกันวินาศภัยในประเทศไทย

กิจการประกันภัยรุ่งเรืองในแถบยุโรปมานานแล้ว เมื่อมีพ่อค้าชาวต่างชาติเข้ามาค้าขาย โดยการข้ามน้ำข้ามทะเลมาทางเรือบรรทุกสินค้า จนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาการค้าล้งเจริญรุ่งเรือง ในครั้งนั้นประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับนานาอารยประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการคบค้าสมาคมในเรื่องของการขนส่งสินค้าที่อาศัยมาทางเรือ จึงมีการประกันภัยทางทะเลและขนส่งเกิดขึ้นเป็นประเภทแรก ซึ่งวงการธุรกิจของชาวต่างประเทศนั้นจะร่วมมือดำเนินการกันเอง มิได้มีการจดทะเบียนการค้าหรือแจ้งต่อรัฐบาลสยามอย่างเป็นทางการแต่ประการใด จนกระทั่งรัฐบาลไทยมีการประกาศกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยเป็นครั้งแรก คือ “พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) ซึ่งมาตรา 115 บัญญัติว่า “บริษัทเดินรถไฟ รถมราง บริษัทรับประกันต่างๆ บริษัททำการคลังเงินเหล่านี้ ท่านห้ามมิให้ตั้งขึ้นนอกจากได้รับพระบรมราชานุญาต⁸

กิจการประกันภัยเริ่มมีในประเทศไทยมายาวนานแล้ว โดยในปี พ.ศ. 2467 ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้น มีบรรพ 3 ลักษณะ 20 เป็นเรื่องประกันภัยรวมอยู่ด้วย เป็นการรับรู้ข้อตกลงในเรื่องประกันภัยว่าเป็นสัญญาที่ผูกพันชอบด้วยกฎหมาย

โดยได้มีบทบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนบริษัท มาตรา 1014 กล่าวไว้ว่า ห้ามมิให้ตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัท เพื่อทำการประกันภัยขึ้น เว้นแต่จะได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเป็นพิเศษ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการเริ่มควบคุมการก่อตั้งบริษัทประกันภัยไม่ให้ตั้งโดยเสรี แต่ยังมีได้ควบคุมการดำเนินกิจการโดยตรง

⁸ ไซยศ เหมะรัชตะ. (2551). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 12.

สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ปี พ.ศ. 2467 ข้างต้น ได้ถูกยกเลิกและใช้บทบัญญัติบรรพ 3 ที่ตรวจชำระใหม่ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ซึ่งบรรพ 3 ที่ตรวจชำระใหม่ มีบทบัญญัติลักษณะที่ 20 ว่าด้วยประกันภัยตั้งแต่ มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 และมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน⁹

ต่อมาปี พ.ศ. 2492 กระทรวงเศรษฐการ¹⁰ ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาการเกี่ยวกับการประกันภัยได้กำหนดเงื่อนไขควบคุมกิจการประกันภัยขึ้นใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดมากขึ้นกว่าเงื่อนไขฉบับปี พ.ศ. 2472 แต่ก็ยังขาดหลักการสำคัญอีกหลายอย่าง

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2507 รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยและร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิตเข้าสู่การพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบกิจการประกันภัยทั้ง 2 ประเภทนี้ ขึ้นไว้โดยเฉพา ซึ่งในที่สุดร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง 2 ฉบับนี้ก็ได้ออกมาใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2510

เนื่องจากพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน จึงมีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันประกอบกับได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสำนักงานประกันภัยเป็นกรมการประกันภัย

ดังนั้น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535¹¹ และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แทนพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของธุรกิจประกันภัย ตลอดจนมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการประกอบธุรกิจประกันภัยให้มีความคล่องตัวและสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เอาประกันภัยเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้สามารถควบคุมและกำกับดูแลกิจการประกันภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ธุรกิจประกันวินาศภัยและประกันชีวิต ได้เปลี่ยนจากการสังกัดกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ไปสังกัดกระทรวงการคลัง ภายใต้พระราชบัญญัติคณะกรรมการ

⁹ พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ที่ได้ตรวจชำระใหม่. (2471, 1 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 45, หน้า 118-133.

¹⁰ ปัจจุบันใช้ชื่อ “กระทรวงพาณิชย์” เดิมเรียก “กระทรวงเศรษฐการ” ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 ในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมรวมอยู่กับกระทรวงเกษตราธิการและสหกรณ์ เรียกว่า “กระทรวงเกษตราธิการ” ภายหลังจึงแบ่งออกเป็น กระทรวงเกษตราธิการ และ กระทรวงเศรษฐการ.

¹¹ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535. (2535, 10 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 (ตอนที่ 46), หน้า 33.

กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550¹² เนื่องจากธุรกิจประกันภัยมีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงินประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศ กล่าวคือ เบี้ยประกันภัยรับโดยตรงของธุรกิจประกันวินาศภัยและประกันชีวิต ในช่วงที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2510-2550) มีพัฒนาการทางการเงินเกิดขึ้น การอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยองค์กรเฉพาะคือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “คปภ.”) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงการคลัง จึงมีความเหมาะสมเพราะมีอิสระและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2.2 วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัท

วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัท ผู้เขียนขอศึกษาถึงวิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นวิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคก่อนระบบบัญชีคู่ ยุคระบบบัญชีคู่ และยุคปัจจุบัน ส่วนที่สองเป็นวิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัท ผู้เขียนขอศึกษาวิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัททั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย

2.2.1 วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชี

วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานของบริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยนั้นมีวิวัฒนาการจากหลักการของการบัญชีที่ใช้ตามหลักสากลทั่วไป สามารถแบ่งเป็นยุคช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้ ดังนี้

1) ยุคก่อนระบบบัญชีคู่¹³

ยุคก่อนระบบบัญชีคู่หรือยุคแรก เป็นยุคที่เกิดขึ้นก่อนคริสต์ศักราช 3,000 ปี จนถึงศตวรรษที่ 13 การจดบันทึกรายการบัญชีเริ่มตั้งแต่สมัยอียิปต์และบาบิโลเนีย ซึ่งค้นพบหลักฐานการจดบันทึกเป็นแผ่นดินเหนียว จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า การประกอบธุรกิจการค้า กฏหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เริ่มเกิดขึ้นในสมัยยุคแรก

จากหลักฐานทางการบัญชีที่ค้นพบในสมัยต่างๆ แสดงถึงวิวัฒนาการของการจดบันทึกข้อมูลทางการบัญชีในแต่ละสมัยตามลำดับช่วงเวลา ดังนี้

¹² พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550. (2550, 31 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 49 ก), หน้า 3.

¹³ เมธากุล เกียรติกะจาย และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2547). *ทฤษฎีการบัญชี* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็นเพรส. หน้า 1-2.

ตารางที่ 2.1 วิวัฒนาการของการจดบันทึกการบัญชี¹⁴

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
สมัยอียิปต์ (ก่อน ค.ศ. 3,000 ปี-1,000 ปี)	- พบหลักฐานการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ในห้องท้องพระคลัง เช่น พืชผล สิ่งทอ - การปกครองแบ่งเป็นเขตพื้นที่ และควบคุมดูแลโดยการจัดทำรายงานสินทรัพย์ส่งพระมหากษัตริย์
สมัยบาบิโลเนีย (ก่อน ค.ศ.3,000 ปี-1,800 ปี)	- พบหลักฐานการจดบันทึกข้อมูลแสดงการรับ การผลิต และหนี้สิน
สมัยกรีก (ก่อน ค.ศ.1,000 ปี-ก่อนศตวรรษที่ 1)	- พบหลักฐานการจดบันทึกข้อมูลแสดงรายรับ รายจ่าย และยอดคงเหลือของรายการ รวมทั้งยอดคงเหลือของสินค้า
สมัยราชวงศ์ชาง (Chao Dynasty)	- รัฐใช้การจัดทำบัญชีเป็นเครื่องมือในการควบคุมการครอบครองทรัพย์สินของประชาชนและมีระบบบัญชีที่ซับซ้อนมากขึ้น
สมัยโรมัน (ก่อนศตวรรษที่ 1-ศตวรรษที่ 5)	- พบหลักฐานการบันทึกรายการไว้ทั้งสองด้าน คล้ายบัญชีคู่ และจัดเก็บภาษีอากรจากรัฐบาล โดยมีข้อบังคับให้ราษฎรแสดงฐานะทางการเงินต่อรัฐ
สมัยพิวดัลลีซิมในยุโรป (ศตวรรษที่ 5-ศตวรรษที่ 13)	- ระบบศักดินาสวามิภักดิ์ ขุนนางจะเป็นเจ้าของที่ดิน และมีการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับค่าเช่าที่ดิน
ศตวรรษที่ 12	- พบหลักฐานการใช้พลังงานจากน้ำและลม และเริ่มใช้เรือสำเภาที่ใช้ใบเรือสามชั้น และเริ่มใช้วิธีการพิมพ์หนังสือลงบนกระดาษในปี ค.ศ. 1202
ค.ศ. 1340	- พบหลักฐานการจดบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ที่เมืองฟลอเรนซ์ และเมืองเจนัว ในประเทศอิตาลี เนื่องจากธุรกิจการค้าเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในอิตาลี และพ่อค้าร่วมกันก่อตั้งธนาคารที่กรุงเวนิส ซึ่งทำให้การค้าเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น

¹⁴ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. (2551). *ทฤษฎีการบัญชี* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็นเพรส. หน้า 1-8.

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
ค.ศ. 1485	- การผลิตที่ขายตัวเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดพัฒนาการของบัญชีต้นทุน และเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทฤษฎีบัญชี เช่น วิธีการคำนวณกำไรในอุตสาหกรรม การตีราคาสินค้าคงเหลือ และการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่าย
ค.ศ. 1494	- ลูคา ปาซิโอลี (Luca Pacioli) ชาวอิตาลี เขียนหนังสือ “Summa de Arithmetica Geometria Proportioniet Proportionalita” เป็นหนังสือทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับความนิยมทั่วยุโรป จากชื่อหนังสือมีความหมายว่าการทบทวนทางเลขคณิต เรขาคณิต และอัตราส่วน กล่าวถึงการบัญชีที่ใช้กันอยู่ในอิตาลีในขณะนั้น และได้ใช้ศัพท์ทางการบัญชี คำว่า เดบิต (Debito) หมายถึง เป็นหนี้ และเครดิต (Credito) หมายถึง เชื้อถือ หรือ ทรัสต์ (Trust)
ต้นศตวรรษที่ 15	- ศูนย์การทางการค้าเปลี่ยนจากอิตาลีไปยังประเทศอื่นในยุโรป เช่น สเปน เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส - ข้อมูลทางการบัญชีมีความสำคัญยิ่งขึ้น และเริ่มวัดผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ
ศตวรรษที่ 17 และ 18	- การทำบัญชีตามระบบบัญชีคู่ เป็นที่นิยมแพร่หลาย และมาทดแทนการทำบัญชีแบบเดิม
ค.ศ. 1796	- ตำราการทำบัญชีของโจนส์ ดีพิมพ์ในประเทศอังกฤษ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก
ค.ศ. 1799	- สหราชอาณาจักรออกกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ค.ศ. 1844	- สหราชอาณาจักรได้ออกกฎหมายเข้าหุ้นบริษัท (Joint Stock Company Act of 1844) ซึ่งกำหนดให้บริษัทจัดทำงบดุล ต่อมาบริษัทมหาชนจำกัดจัดตั้งโดยกฎหมายแห่งชาติที่เรียกว่า กฎหมายบริษัท (Company Act of 1855-1856) ซึ่งต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบงบดุลเป็นการบังคับ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
ค.ศ. 1886	<ul style="list-style-type: none"> - ธุรกิจขยายตัวมากขึ้น โดยมีการลงทุนร่วมและการซื้อกิจการ จึงเกิดแนวคิดการจัดทำงบการเงินรวม
ศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20	<ul style="list-style-type: none"> - การประกอบธุรกิจการค้าเปลี่ยนจากธุรกิจเจ้าของคนเดียวมาเป็นการร่วมทุนในรูปของห้างหุ้นส่วนและบริษัท ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าหน่วยงานธุรกิจเป็นหน่วยงานอิสระแยกต่างหากจากเจ้าของ - เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดแนวคิดการบัญชีต้นทุนและค่าเสื่อมราคา - สหราชอาณาจักรประกาศใช้กฎหมายบริษัทและยกเลิกกิจการรถไฟหลายแห่ง ทำให้ต้องการนักบัญชีจำนวนมากในการชำระบัญชี - การรถไฟในสหรัฐอเมริกาเจริญอย่างรวดเร็ว ทำให้ใช้เงินทุนจำนวนมากในสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เกิดแนวคิดในการแยกความแตกต่างระหว่าง “ทุน” กับ “กำไร” และการคิดค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับงวดตามวิธีต้นทุนเปลี่ยนแทน
ค.ศ. 1909	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล ทำให้การบัญชีมีมาตรฐานมากขึ้น - วิชาชีพการบัญชีสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาอย่างรวดเร็วหลังสงครามโลกครั้งที่ 1
ค.ศ. 1917	<ul style="list-style-type: none"> - ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาได้ตีพิมพ์วารสารธนาคารกลางออกมา โดยมีบทความที่จัดทำโดยสมาคมนักบัญชีของสหรัฐอเมริกา (ต่อมาเรียกว่า สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา) และมีการออกแบบการบัญชีแบบมาตรฐาน (Uniform Accounting) - ตลาดหลักทรัพย์ในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ข้อมูลทางการบัญชีมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินต้องการข้อมูลในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

2) ยุกระบบบัญชีคู่¹⁵

ยุกระบบบัญชีคู่ (Double Entry Accounting System) เป็นยุคที่เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 13 ในยุคนี้เริ่มมีการใช้หลักการบัญชีคู่ (Double Entry Book Keeping) ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นวิธีบัญชีที่สมบูรณ์ที่สุดในขณะนั้น

หลักฐานการจดบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่เริ่มพบที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ในระหว่างปี ค.ศ. 1300 แต่หลักฐานที่แสดงการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ที่สมบูรณ์พบที่เมืองเจนัว ประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. 1340

ในศตวรรษที่ 13 นี้ ประเทศอิตาลีมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นศูนย์กลางทางการค้า ผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการสะสมทุน และการประกอบธุรกิจที่เปลี่ยนจากการลงทุนในรูปของเจ้าของคนเดียวไปเป็นการค้าร่วมและหุ้นส่วน เนื่องจากธุรกิจต้องการเงินทุนจำนวนมาก และมีความเสี่ยงมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลานี้ ศิลปะทางด้านงานเขียนตัวหนังสือมีความเจริญรุ่งเรือง และมีการใช้ตัวเลขอารบิกแทนตัวเลขโรมัน รวมทั้งเกิดวิวัฒนาการทางด้านคณิตศาสตร์ และการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

ในสมัยนี้ พวกพ่อค้าได้ริเริ่มกิจการธนาคารขึ้นในกรุงเวนิส ซึ่งทำให้กิจการค้าขายได้ขยายตัวอย่างมาก การบัญชีจึงต้องมีการพัฒนาให้ทันกับธุรกิจ

ต้นศตวรรษที่ 15 อิตาลีเริ่มเสื่อมอำนาจลง ศูนย์กลางทางการค้าเปลี่ยนไปยังประเทศอื่นในยุโรป เช่น ประเทศสเปน ประเทศโปรตุเกส และประเทศเนเธอร์แลนด์ ผู้ประกอบการจึงต้องบันทึกข้อมูลทางการบัญชี เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจจนกระทั่งพัฒนามาเป็นหลักบัญชีคู่ กิจการต่างๆ เริ่มวัดผล การดำเนินงานเมื่อสิ้นงวดระยะเวลาหนึ่งๆ แทนที่จะวัดผลการดำเนินงานเมื่อการค้าสิ้นสุดลง

ศาสตราจารย์ ลิตเติลตัน (Professor A.C. Littleton) ได้เขียนหนังสือวิวัฒนาการบัญชีซึ่งพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1933 มีความเห็นว่า “ระบบบัญชีคู่เกิดขึ้นเมื่อสภาวะการณ์บางอย่างเกิดขึ้น ณ ขณะนั้น และสภาวะการณ์ดังกล่าวไม่ได้ปรากฏอยู่ก่อนหน้านั้น” และได้จัดประเภทของสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดระบบบัญชีคู่ไว้ 2 อย่าง คือ

(1) วัตถุ (Material) หมายถึง บางสิ่งที่ต้องการทำงานซ้ำ (Re-worked) ได้แก่ ทรัพย์สินส่วนบุคคล เงินทุน การค้าพาณิชย และสินเชื่อ

(2) ภาษา (Language) หมายถึง สื่อสำหรับการแสดงวัตถุ ได้แก่ การเขียน เงินตรา และคณิตศาสตร์¹⁶

¹⁵ เมธากุล เกียรติกะธาย และศิลปพร ศรีจันทเพชร์. อังแล้ว. หน้า 1-4.

¹⁶ เมธากุล เกียรติกะธาย และศิลปพร ศรีจันทเพชร์. อังแล้ว. หน้า 1-8.

โดยสรุปแล้ว หลักการบัญชีคู่ มีแนวคิดมาจากหลักความเป็นหน่วยงานของกิจการ (Business Entity) ความสัมพันธ์ของธุรกิจ (Business Relationship) และการบันทึกรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีเป็นตัวเงิน (Measured Consideration)

จากความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าในยุคระบบบัญชีคู่มีสาเหตุมาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

(1) การลงทุนทางการค้า

ผู้ประกอบการต้องการเงินทุนจำนวนมาก โดยลงทุนในรูปกิจการร่วมค้าและห้างหุ้นส่วน และมีทัศนคติที่ดีในการลงทุน ซึ่งเปลี่ยนจากแนวคิดที่ว่าผู้ประกอบการไม่มีความซื่อสัตย์ มาเป็นผู้ประกอบการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาสังคม

(2) สภาพเศรษฐกิจ

ผู้ประกอบการต้องการแหล่งเงินทุนมากขึ้น จึงเริ่มมีการก่อตั้งธนาคารเพื่อเป็นแหล่งเงินทุน

(3) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี

ในศตวรรษที่ 12 มีการใช้พลังงานจากน้ำและลม และเริ่มใช้เรือสำเภาที่ใช้ใบเรือสามชั้นเพื่อขนสินค้าในปริมาณมากขึ้น นอกจากนั้น ยังเริ่มใช้วิธีการพิมพ์หนังสือลงบนกระดาษใน ค.ศ. 1202

หนึ่งในช่วงยุคศตวรรษที่ 12 นี้เอง ที่ธุรกิจประกันภัยได้เริ่มมีวิวัฒนาการด้านการรับประกันวินาศภัยโดยการรับประกันภัยสินค้าบนเรือสำเภาที่ออกเดินทางขนสินค้าทางทะเลเกิดขึ้น

3) ยุคปัจจุบัน¹⁷

ยุคปัจจุบันเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ทฤษฎีบัญชีได้พัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงศตวรรษที่ 19-20 และต้นศตวรรษที่ 20 เนื่องจากผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในสหราชอาณาจักรและประเทศสหรัฐอเมริกา มีสภาพทางสังคม เศรษฐกิจที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปทำให้วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลทางการบัญชีเปลี่ยนแปลงไปด้วย เนื่องจากกลุ่มผู้ต้องการใช้ข้อมูลทางการบัญชีมากขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ลงทุน เจ้าหนี้ และรัฐบาล

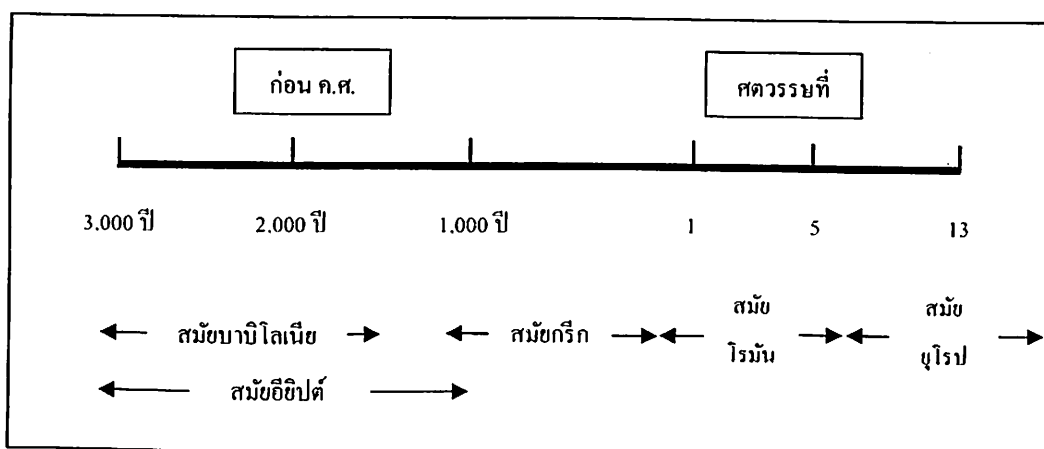
จากวิวัฒนาการของการจัดบันทึกของการจัดทำบัญชีในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันทำให้มีการพัฒนาการด้านการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยดังกล่าวถึงต่อไปนี้

¹⁷ เมธากุล เกียรติกะจาย และศิลปพร ศรีจันทพร. อ้างแล้ว. หน้า 1-5.

2.2.1.1 วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัทในต่างประเทศ¹⁸

จากการค้นพบหลักฐานในการจดบันทึกทางการบัญชี แสดงให้เห็นว่าการจดบันทึกทางการบัญชีเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอียิปต์และบาบิโลเนีย คือ ประมาณ 5,000 ปีมาแล้ว ซึ่งการบันทึกบัญชีจะเป็นการบันทึกปริมาณแทนที่จะเป็นการบันทึกจำนวนเงิน ในสมัยกรีก มีการบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์สินและพืชผล ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุม ต่อมาในสมัยโรมันเริ่มมีการบันทึกเกี่ยวกับเงินสคริปและจ่าย

ภาพประกอบที่ 4 แสดงวิวัฒนาการทางการบัญชีสมัยต่างๆ ในอดีต

การบันทึกทางบัญชีและหลักการบัญชีพัฒนาขึ้นตามความจำเป็น และตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่แตกต่างกันตามแต่ละช่วงบริบทของสังคมนั้นๆ กล่าวคือ การบัญชีได้รับการพัฒนาอย่างมากในช่วงต้นของศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้หลักการบัญชีคู่ (Double Entry System) และหลักฐานในการบันทึกบัญชีได้ถูกค้นพบในกรุงเจนัว ประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าในขณะนั้น

ในศตวรรษที่ 13 ลูคา ปาซิโอลิ (Mr. Luca Pacioli) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาทางการบัญชี ได้เขียนหนังสือเชิงคณิตศาสตร์เล่มหนึ่งชื่อ *The Summa De Arithmetica Geometris Proportioni Et Proportionlita* ส่วนหนึ่งของหนังสือได้กล่าวถึงหลักการบัญชีคู่ไว้¹⁹

¹⁸ เมธากุล เกียรติกะจาย และอรชร โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. (2543). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบัญชี*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. หน้า 9.

¹⁹ ดวงสมร อรพินท์, กชกร เฉลิมกาญจนา, แพร่ กิระสุนทรพงษ์, ปริญดา มณีโรจน์ และสมพงษ์ พรอุปถัมภ์. (2553). *การบัญชีการเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 2. อ้างถึงใน Perry, Kenneth W. (1971). *Accounting: An Introduction*. New York: Mc Graw-Hill.

ผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 20 ทำให้สภาพสังคมและเศรษฐกิจ สลับซับซ้อนมากขึ้นก่อให้เกิดความต้องการทางการบัญชีมากขึ้น ดังนั้น จึงเกิดการพัฒนาทางการ บัญชีในเรื่องต่างๆ เช่น เกิดการใช้ทฤษฎีความเป็นหน่วยงานแทนทฤษฎีความเป็นเจ้าของการบัญชี ต้นทุน การคิดค่าเสื่อมราคา ข้อสมมติเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง การใช้ราคาทุนทดแทน การบัญชี ภาษีอากรและการรวมกิจการ เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศต่างๆ ในยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ก่อตั้งสมาคมนักบัญชีซึ่งต่อมาเรียกว่าสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) ทำให้สมาคม นักบัญชีของแต่ละ ประเทศได้กำหนดมาตรฐานการบัญชีได้เป็นแนวทางให้นักบัญชีถือปฏิบัติ

2.2.1.2 วิวัฒนาการของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัทในประเทศไทย

สำหรับวิวัฒนาการของการบัญชีในประเทศไทย เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยการเปลี่ยนแปลง การปกครอง รัฐบาลเห็นความจำเป็นในด้านการบัญชี ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในระยะแรก มีคนไทยซึ่งสำเร็จการศึกษาทางการบัญชีจากประเทศอังกฤษ 2 ท่าน คือ พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ) และหลวงคำริอิสรานูวรรต (ม.ล.คำริ อิศรางกูร ณ อยุธยา) รับราชการอยู่ใน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน นักบัญชีทั้งสองท่านได้พยายามเผยแพร่ความรู้ทางการบัญชี โดยจัดให้ มีหลักสูตรการสอนวิชาบัญชีในระดับก่อนอุดมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ให้ คนไทยมีความรู้ทางการบัญชีมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดวิชาชีพการสอบบัญชีสาธารณะ สอดคล้องกับ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ระบุไว้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและการสอบบัญชีของธุรกิจ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2491 นักบัญชีได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคม ชื่อว่า “สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย” ขึ้น สมาคมนี้อธิปไตยเป็นสถาบันวิชาชีพแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพบัญชี กล่าวคือ เป็นสถาบันที่กำหนดมาตรฐานการบัญชี การสอบบัญชี บัญญัติศัพท์บัญชี และความรู้อื่นที่เกี่ยวกับการบัญชี เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ใช้ เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเผยแพร่ ความรู้และให้ความช่วยเหลือรวมทั้งจัดสัมมนาและฝึกอบรมให้แก่ักบัญชีและบุคคลทั่วไปด้วย

ตารางที่ 2.2 พัฒนาการของการบัญชีในประเทศไทย²⁰

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
สมัยรัชกาลที่ 5	- เกิดออฟฟิศหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง โดยมีหน้าที่ ตรวจสอบบัญชีต่างๆ และนำขึ้นทูลเกล้าให้ทรงทราบทุกปี

²⁰ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. อังแล้ว. หน้า 1-15.

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2518	- ให้บรรจุวิชาการบัญชีในโรงเรียนหลวง
พ.ศ. 2428	- เปิดสอนวิชาการค้าขาย และเริ่มการสอนวิชาการบัญชีตามแบบบัญชีคู่ โดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศส
สมัยรัชกาลที่ 6	- ตั้งโรงเรียนพาณิชการ เพื่อให้ความรู้ในวิชาการค้าขาย
พ.ศ. 2455	- พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตน โกสินทร์ ศก 130 กำหนดให้บริษัทจำกัดต้องจัดทำบัญชีและมีผู้สอบบัญชีตรวจสอบ
พ.ศ. 2467	- ยกเลิก พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท รัตนโกสินทร์ ศก 130 และประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งมีข้อกำหนดให้บริษัทต้องจัดให้มีการบันทึกบัญชีจำนวนเงิน รับ จ่าย และรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายนั้น และจัดทำงบดุล รวมทั้งบัญชีกำไรขาดทุนอย่างน้อยปีละครั้ง งบดุลต้องมีผู้สอบบัญชีตรวจสอบ
พ.ศ. 2475	- เกิดความตื่นตัวทางด้านเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 - ผู้สำเร็จการศึกษาทางการบัญชีจากต่างประเทศ (เช่น พระยาไชยยศสมบัติ หลวงดำรงอิสรานุวรรต นายห้อง นุนนาค นายจรูญ วัฒนศิริ นายยุกต์ ณ ถลาง) รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ
พ.ศ. 2478	- หลวงดำรงอิสรานุวรรต เป็นผู้บรรยายวิชาการบัญชีขึ้นในระดับมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในหลักสูตรปริญญาโททางเศรษฐศาสตร์
พ.ศ. 2480	- เสนอร่างพระราชบัญญัติการบัญชี เพื่อจัดตั้งสภาการบัญชี แต่รัฐบาลไม่เห็นด้วยเนื่องจากนักบัญชีมีจำนวนน้อย
พ.ศ. 2481	- จัดการศึกษาวิชาการบัญชีที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2482	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลได้ออกประมวลรัษฎากรมาบังคับใช้เพื่อจัดเก็บภาษีเงินได้ นิติบุคคลจากกำไรสุทธิสำหรับปี และจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยประเมินจากยอดรายรับหรือรายได้ - พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2482 เป็นกฎหมายว่าด้วยการบัญชีฉบับแรก (ได้แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2496 และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2515) ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำบัญชี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร - จัดการศึกษาวิชาการบัญชีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2491	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งสมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ได้เลิก ส.บ.ช. โอนสิทธิพิเศษไปยังสภาวิชาชีพบัญชี
พ.ศ. 2505	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 เป็นกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี ฉบับแรก และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2547
พ.ศ. 2509	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งแรก ณ ศาลาสันติธรรม
พ.ศ. 2515	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2482 และใช้เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดทำบัญชีโดยกำหนดให้นิติบุคคลจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2543
พ.ศ. 2517	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2517 และได้ถูกยกเลิกในปี พ.ศ. 2535
พ.ศ. 2519	<ul style="list-style-type: none"> - กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 กำหนดรายการย่อของงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของห้างหุ้นส่วนและบริษัท และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2544
พ.ศ. 2522	<ul style="list-style-type: none"> - สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับแรก

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ยุคสมัยหรือปี ค.ศ.	เหตุการณ์
พ.ศ. 2535	- ยกเลิกพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2517 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 จัดตั้งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)
พ.ศ. 2540	- เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ผลทำให้เกิดการปฏิรูปวิชาชีพบัญชี
พ.ศ. 2543	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 โดยยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 285 พ.ศ. 2515 - กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (นิติบุคคล) และผู้ทำบัญชี (บุคคลธรรมดา) กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี - มีมติให้ประกาศใช้มาตรฐานการบัญชี จำนวน 33 ฉบับ ที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บช.)
พ.ศ. 2544	- ประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงินให้งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี 5 ประเภท ต้องมีรายการย่อตามที่กำหนดไว้ในแบบ 5 แบบ
พ.ศ. 2547	- เกิดสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 โดยยกเลิกพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี
พ.ศ. 2548	<ul style="list-style-type: none"> - เลิกสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บช.) และโอนสิทธิทรัพย์สินไปยังสภาวิชาชีพบัญชี - ศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช เป็นนายกสภาวิชาชีพบัญชีคนแรก of ประเทศไทย

2.3 ความหมาย ประเภทของการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัท

2.3.1 ความหมาย

การบัญชี หมายถึง การวิเคราะห์ การจดบันทึก การจัดประเภท การรวบรวมและสรุปผล รายการและเหตุการณ์ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อจัดทำเป็นรายงานทางการเงิน โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อจัดทำเป็นรายงานทางการเงิน โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินของกิจการ เสนอต่อผู้ใช้งบการเงินทุกประเภทเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ²¹

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) Institute of Certified Accountants and Auditor of Thailand หรือ ICAAT) การบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งถือเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมของกิจการ

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) การบัญชี คือ การจดบันทึก การจำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยใช้หน่วยวัดเป็นเงินตรา รวมถึงการแปลความหมายของรายงานเกี่ยวกับการเงินดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง²²

ความหมายของการบัญชีที่ พอล เกรดดี (Paul Grady) นักบัญชีชาวสหรัฐอเมริกาได้เขียนไว้ใน Accounting Research Study No.7 “Inventory of Generally Accepted Accounting Principles for Business Enterprises” ได้ให้ความหมายการบัญชีไว้ว่า

การบัญชี (Accounting) เป็นวิชาการและหน้าที่งานเกี่ยวกับการริเริ่มรายการและเหตุการณ์ทางการเงิน การตรวจสอบอนุมัติ การจดบันทึก การจัดหมวดหมู่ การเรียบเรียง การสรุปผล การวิเคราะห์ การตีความ และเสนอข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ตามความต้องการของ ฝ่ายบริหาร

²¹ เมธากุล เกียรติกะจาย และอรชร โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. อ้างแล้ว. หน้า 5.

²² อรุณี อย่างธารา, อรสา วีระประคิษฐ์, ฌัญฐพร เหล่าธรรมทัศน์ และวิภาดา ดันติประภา. (2543). *การบัญชีการเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 1-2.

และการดำเนินงานของกิจการเพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานที่ต้องเสนอตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย²³

จากความหมายและคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปให้ได้ความหมายที่เข้าใจได้ง่าย กล่าวคือ การบัญชี คือ การจดบันทึกข้อมูลทางการเงิน และการสรุปผลเพื่อจัดทำรายงานทางการเงิน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การจดบันทึกข้อมูลทางการเงิน หมายความว่า การนำข้อมูลทางการเงินมาจดบันทึกโดยจำแนกข้อมูลทางการเงินที่เป็นข้อมูลเดียวกัน จดไว้ด้วยกัน การจดบันทึกนี้อาจทำด้วยมือ หรือ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ และพัฒนาจนกลายมาเป็นการวางระบบบัญชี และระบบบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Accounting Management System)

2.3.1.1 นิยามของระบบข้อมูลทางบัญชี

ระบบข้อมูลทางบัญชี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร เป็นระบบที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อเปลี่ยนข้อมูลดิบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการค้า ให้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ผลลัพธ์ที่ได้นี้จะถูกใช้โดยกลุ่มคนที่หลากหลายจำนวนมาก เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ระบบข้อมูลทางบัญชีจะทำการเปลี่ยนแปลงเสมอไม่ว่าจะเป็นการประมวลผลข้อมูลโดยคน หรือ โดยคอมพิวเตอร์²⁴

2.3.1.2 ทฤษฎีการบัญชี

ความหมายของคำว่า “ทฤษฎี”

ทฤษฎี (Theory) หมายถึง ความเห็น การเห็น การเห็นด้วยใจ ลักษณะที่คิดคาดเอาตามหลักวิชา เพื่อเสริมเหตุผลรากฐานให้แก่ปรากฏการณ์หรือข้อมูลในภาคปฏิบัติ ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างมีระเบียบ²⁵

Kohler และ Eric ได้ให้ความเห็นใน A Dictionary for Accountant (1963) ไว้ว่า “ทฤษฎี ประกอบด้วยสัจพจน์ และกำหนดขึ้นจากกฎที่เป็นรูปนัย (Formal) และกฎที่เป็นอรูปนัย

²³ เมฆากุล เกียรติกระจาย และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2547). *ทฤษฎีการบัญชี*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ทีพี เอ็น เพรส. หน้า 2-3. อ้างถึงใน Paul Grady. (2013). *Accounting Research Study No.7 “Inventory of Generally Accepted Accounting Principle for Business Enterprises”*. New York: AICPA.

²⁴ สุขุม โปธิสวัสดิ์. (2545). *การวางระบบบัญชี* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 26. อ้างถึงใน George H. Bodnar & William S. Hopwood. (1990). *Accounting Information System* (4th Ed). Library of Congress Cataloging in Publication Data. p.4.

²⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

(Informal) เพื่ออธิบายความเป็นจริงหรือการกระทำที่เป็นรูปธรรม (Concrete Operation) และนามธรรม (Abstract Operation)²⁶

ทฤษฎีการบัญชี (Accounting Theory) หมายถึง กลุ่มของแนวคิด สมมติฐาน และหลักการต่างๆ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการประเมินวิธีปฏิบัติทางการบัญชี รวมทั้งใช้ในการประเมินวิธีปฏิบัติทางการบัญชีและแก้ปัญหาทางการบัญชี²⁷

โดยสรุป ทฤษฎีการบัญชีจึงหมายถึง องค์ความรู้ (Knowledge) ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงแนวคิดที่เป็นนามธรรม (Idea หรือ Abstract Concept) หลายแนวคิดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ แบบแผน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอธิบาย หรือพยากรณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและใช้ในการประเมินวิธีการปฏิบัติทางการบัญชี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวิธีการปฏิบัติทางการบัญชี เพื่อคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคตได้

ความหมายของคำว่า “การบัญชี” (Accounting)

พจนานุกรมฉบับภาษาอังกฤษได้ให้ความหมายของการบัญชีว่า หมายถึง งานหรือศิลปะของนักบัญชี และนักบัญชี หมายถึงผู้ทำ ตรวจสอบ หรือเชี่ยวชาญในการบัญชี หรือผู้มีอาชีพในการจัดทำบัญชี หรือตรวจสอบบัญชีของร้านค้า ธนาคาร หรือรัฐ

หน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพหลายแห่งได้ให้คำนิยามของการบัญชีไว้ ดังนี้²⁸

1) คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี (Accounting Standards Council) ได้ออกแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชีการเงิน ฉบับที่ 1 กล่าวว่า “การบัญชี คือ กิจกรรมบริการ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือสารสนเทศเชิงปริมาณ โดยมีลักษณะเป็นข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

2) คณะกรรมการศัพท์บัญชีของสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The Committee on Accounting Terminology of the American Institute of Certified Public Accountants) การบัญชี คือ ศิลปะของการบันทึก การจัดประเภท และการสรุปในลักษณะที่มีนัยสำคัญและในรูปของจำนวนเงินของรายการ และเหตุการณ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะทางการเงินและการแปลความหมายของผลลัพธ์ดังกล่าว

²⁶ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-2.

²⁷ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 2.

²⁸ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 2.

3) สมาคมการบัญชีสหรัฐอเมริกา (The American Accounting Association) ในแถลงการณ์ทฤษฎีการบัญชีพื้นฐาน (Statement of Basic Accounting Theory) ได้นิยามของการบัญชีว่า การบัญชีเป็นกระบวนการของการระบุ การวัดมูลค่า และการสื่อสารข้อมูล หรือสารสนเทศทางเศรษฐกิจเพื่อให้ผู้ใช้สารสนเทศนั้นมีดุลยพินิจและตัดสินใจ

2.3.2 ประเภทของการจัดทำบัญชี²⁹

2.3.2.1 แบ่งตามลักษณะของระบบเศรษฐกิจ

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การบัญชีภาครวม (Macro Accounting) หมายถึง การบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลในภาพรวมของทั้งระบบเศรษฐกิจ เช่น การบัญชีรายได้ประชาชาติ การบัญชีเงินทุนหมุนเวียนในระบบการเงินของชาติ การบัญชีดุลการชำระหนี้ระหว่างประเทศ เป็นต้น

2) การบัญชีภาคย่อย (Micro Accounting) หมายถึง การบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลในส่วนย่อยๆ ของระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ หน่วยงานดำเนินการทางธุรกิจต่างๆ ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ร้านค้า ห้างหุ้นส่วน บริษัท หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน องค์กรอิสระ เป็นต้น

2.3.2.2 แบ่งตามลักษณะวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจ

1) การบัญชีที่มุ่งหาผลกำไร (Profit-Motive Accounting) หมายถึง การบัญชีสำหรับกิจการที่มุ่งหาผลกำไร ได้แก่ การบัญชีสำหรับองค์การธุรกิจประเภท อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ

2) การบัญชีที่ไม่ได้มุ่งหาผลกำไร (Non-Profit Motive Accounting) หมายถึง การบัญชีสำหรับกิจการที่ไม่ได้มุ่งหาผลกำไร เช่น สมาคม มูลนิธิ โรงเรียน โรงพยาบาล และการบัญชีภาครัฐ เป็นต้น

2.3.2.3 แบ่งตามลักษณะของงานการบัญชี

1) การบัญชีส่วนบุคคล (Private Accounting) เป็นลักษณะของการบัญชี ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพนี้จะต้องสมัครเข้าไปทำงานเป็นนักบัญชี ทำงานในหน้าที่ต่างๆ เช่น ทำบัญชีทั่วไป บัญชีต้นทุน งบประมาณ หรือตรวจสอบบัญชีภายใน ให้แก่กิจการเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เป็นต้น

²⁹ เมธากุล เกียรติกระจาย และอรรช โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. (2543). *ประเภทของการบัญชี*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 13-14.

2) การบัญชีสาธารณะ (Public Accounting) เป็นลักษณะของการบัญชีที่ ผู้ประกอบวิชาชีพนี้เลือกที่จะประกอบอาชีพบัญชีเป็นอิสระของตนเอง โดยจัดตั้งเป็นสำนักงาน เพื่อให้บริการงานทางด้านบัญชีต่างๆ ให้แก่บุคคลทั่วไป เช่น งานรับทำบัญชี งานสอบบัญชี งานตรวจสอบภาษีอากร และงานวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน เป็นต้น

3) การบัญชีส่วนราชการ (Governmental Accounting) เป็นลักษณะของการบัญชีที่ผู้ประกอบวิชาชีพนี้เลือกที่จะเข้าไปประกอบวิชาชีพในหน่วยงานภาครัฐ โดยเข้ารับราชการในตำแหน่ง เช่น นักวิชาการบัญชีและการเงิน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบบัญชีภายใน พนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษี เป็นต้น ผู้ประกอบวิชาชีพด้านนี้นอกจากจะต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักการบัญชีสากลแล้ว ยังต้องมีความรู้ในด้านการบัญชีรัฐบาล ระเบียบและข้อปฏิบัติของส่วนราชการ การปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานตามหน่วยงานราชการทั่วประเทศ เช่น กระทรวงการคลัง กรมสรรพากร สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

2.3.2.4 แบ่งตามลักษณะความต้องการใช้ข้อมูลทางการบัญชี

1) การบัญชีการเงิน (Financial Accounting) หมายถึง การจดบันทึกข้อมูลทางการเงินหรือรายการค้าของกิจการซึ่งเป็นตัวเลขและได้เกิดขึ้นแล้ว โดยถือปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือมาตรฐานการบัญชี เพื่อนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีหรือรายงานทางการเงินของกิจการให้แก่บุคคลทั่วไปทั้งบุคคลภายในกิจการ³⁰ และบุคคลภายนอกกิจการ³¹

2) การบัญชีบริหาร (Managerial Accounting) หมายถึง การจดบันทึกข้อมูลทางการเงินหรือรายการค้าของกิจการเช่นเดียวกับการบัญชีการเงิน แต่การจัดรวบรวมข้อมูลนั้นจะทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหารเพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารของกิจการในการวางแผนควบคุมและตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ

³⁰ บุคคลภายในกิจการ คือ ฝ่ายบริหารของกิจการ จะใช้ข้อมูลทางการบัญชีทั้งจากการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินงานของกิจการต่อไป.

³¹ บุคคลภายนอกกิจการ เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ ลูกค้า ผู้สอบบัญชี รัฐบาล เป็นต้น จะใช้ข้อมูลทางการบัญชีจากการบัญชีการเงินเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ เพื่อตัดสินใจในทางเศรษฐกิจต่อไป.

2.3.3 รายงานบริษัท³²

รายงานบริษัท คือ การรายงานทางการเงิน (Financial Reporting) หมายถึง การสื่อสารข้อมูลทางการเงินให้แก่บุคคลภายนอกและภายในกิจการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ โดยมีงบการเงินเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของรายงานทางการเงิน ทั้งนี้ สำหรับบุคคลภายนอกกิจการจะใช้วิธีการสื่อสารข้อมูลทางการเงินในรูปแบบของ รายงานประจำปี (Annual Report) ส่วนบุคคลภายในกิจการจะได้รับข้อมูลทางการเงินโดยผ่านทางระบบการรายงานภายในองค์กร

2.4 เปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่างของการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร³³

2.4.1 ข้อเหมือน

- 1) ข้อมูลเบื้องต้นของการจัดบันทึกทางการบัญชี จะมีลักษณะเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นบัญชีการเงินหรือบัญชีบริหาร เนื่องจากใช้หลักการและวิธีการจัดบันทึกตามมาตรฐานการบัญชี
- 2) การรายงานข้อมูลทางบัญชี จะรายงานตามมาตรฐานการบัญชี และข้อมูลที่รายงานนั้นเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกตามมาตรฐานการบัญชี รายงานทางบัญชีการเงินและรายงานทางบัญชีบริหารจึงต่างกันที่รูปแบบ ระยะเวลา และรายละเอียดของการรายงานเท่านั้น

2.4.2 ข้อแตกต่าง

- 1) การคิดต้นทุนผลผลิต การบัญชีการเงินมักจะรวบรวมต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตเป็นต้นทุนของสินค้า ส่วนการบัญชีบริหารมักจะคิดเฉพาะต้นทุนผันแปรเท่านั้น
- 2) วิธีปฏิบัติทางการบัญชี การบัญชีการเงินจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีโดยเคร่งครัด ส่วนบัญชีบริหารมักจะยืดหยุ่นและนโยบายของฝ่ายบริหาร
- 3) หลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี การบัญชีการเงินจะบันทึกรายการต่างๆ เมื่อรายการเหล่านั้นมีหลักฐานประกอบการจัดบันทึกทางการบัญชีที่น่าเชื่อถือ ส่วนการบัญชีบริหารอาจจะบันทึกรายการที่เกิดขึ้นแต่ขาดหลักฐานประกอบการลงบัญชี หรือเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตโดยมั่นใจว่าจะเกิดขึ้น

³² รัญญูร์ศม์ วศวรรณวัฒน์. (2553). *การบัญชีขั้นกลาง 2 รายงานการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. หน้า 6-9.

³³ เมธากุล เกียรติกระจาย และอรรช โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. อ้างแล้ว. หน้า 15.

4) การรายงานข้อมูล การบัญชีการเงินมักจะรายงานข้อมูลที่เป็นตัวเงินและรายงานข้อมูลทั้งหมดของกิจการ ส่วนการบัญชีบริหารอาจจะรายงานข้อมูลอื่นนอกเหนือจากข้อมูลที่เป็นตัวเลขและเป็นจำนวนเงิน การรวบรวมก็อาจจะรายงานตามหน่วยงานย่อย หรือสายผลิตภัณฑ์ของกิจการ

5) ผลการรายงาน การบัญชีการเงินจะรายงานข้อมูลในอดีต ส่วนการบัญชีบริหารจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประมาณการและการคาดคะเน

6) คุณภาพของข้อมูล การบัญชีการเงินจะเน้นในเรื่องของความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล ส่วนการบัญชีบริหารจะเน้นในเรื่องความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และเกี่ยวข้องกันปัญหา

โดยสรุปการบัญชีการเงินและการบัญชีบริหารจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ของการเสนอข้อมูล ทำให้การบัญชีการเงินและการบัญชีบริหารแตกต่างกัน

2.5 สถาบันวิชาชีพบัญชี

2.5.1 สถาบันวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศ

สถาบันทางวิชาชีพบัญชีมีผลต่อวิวัฒนาการทางการบัญชี การบัญชีของไทยได้รับอิทธิพลจากสถาบันทางวิชาชีพบัญชีในต่างประเทศด้วย สถาบันทางวิชาชีพในต่างประเทศที่สำคัญ และมีบทบาทอย่างมากต่อการบัญชี ได้แก่

2.5.1.1 สถาบันทางการบัญชีในสหราชอาณาจักร³⁴

สถาบันทางการบัญชีในสหราชอาณาจักรที่มีบทบาทในการส่งเสริมวิชาชีพบัญชี ได้แก่ The Institute of Chartered Accountants in England and Wales (หรือ ICAEW อ่านว่า “ไอคิว”) โดยจัดให้มีการสัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการบัญชี และการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง

ICAEW ตั้งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี เรียกว่า Accounting Standards Committee (หรือ ASC อ่านว่า เอเอสซี) ทำหน้าที่ออกมาตรฐานการบัญชี

2.5.1.2 สถาบันทางการบัญชีในประเทศสหรัฐอเมริกา

1) สมาคมผู้สอบบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants: AICPA อ่านว่า “เอไอซีพีเอ”)

จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1939 เป็นสมาคมวิชาชีพบัญชีที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมฯ ได้ตั้งคณะกรรมการทำงานด้านมาตรฐานการบัญชีขึ้นชื่อ คณะกรรมการ Accounting Principles Board เมื่อปี ค.ศ. 1959 ทำหน้าที่ออกมาตรฐาน

³⁴ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-10.

การบัญชีในรูปของความคิดเห็นซึ่งใช้ชื่อว่า APB Opinion และ APB Statement ต่อมาสมาคมฯ ได้ปรับปรุงคณะกรรมการดังกล่าวให้สามารถทำงานได้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้เปลี่ยนเป็นคณะกรรมการ Financial Accounting Standards Board เมื่อปี ค.ศ. 1973 ทำหน้าที่ออกมาตรฐานการบัญชีในชื่อว่า “Statements of Financial Accounting Standards (SFAS)” ซึ่งปัจจุบันใช้ชื่อคณะกรรมการ Financial Accounting Standards Board (FASB) เรียกว่าเป็นชื่อของมาตรฐานการบัญชีที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจนถึงทุกวันนี้ เช่น FASB No.5 เป็นต้น³⁵

AICPA หรือสมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นสถาบันทางการบัญชี ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานการบัญชี หน้าที่หลักของ AICPA มีดังนี้

(1) กำหนดกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่สมาชิกและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องปฏิบัติตาม เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี (Statements on Auditing Standards หรือ SAS อ่านว่า “เอสเอเอส”) และจรรยาบรรณ เป็นต้น

(2) วิจัยและเผยแพร่ผลงานวิชาการ เช่น วารสาร Journal of Accountancy

AICPA ตั้งคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี เรียกว่า Financial Accounting Standards Board (FASB อ่านว่า “แฟส-บี”) ทำหน้าที่ออกมาตรฐานการบัญชี

นอกจากนี้ AICPA ยังเป็นผู้กำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีเพื่อให้ผู้สอบบัญชีใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

2) สมาคมการบัญชีแห่งอเมริกา (The American Accounting Association: AAA อ่านว่า “ทริปเปิ้ลเอ”)

จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยค้นคว้าเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางทฤษฎีการบัญชี และปรับปรุงหลักการบัญชีและมาตรฐานการบัญชี โดยจัดให้มีการประชุมทางวิชาการทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอผลงานวิจัย ทางการบัญชี และจัดพิมพ์วารสาร The Accounting Review เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ³⁶

3) สถาบันผู้ตรวจสอบภายในแห่งสหรัฐอเมริกา (Institute of Internal Auditors: IIA อ่านว่า “ไอไอเอ”)

จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1941 โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแนวทางการตรวจสอบภายในของประเทศต่างๆ ทั่วโลก และเป็นสถาบันที่จะออกใบรับรองมาตรฐานของผู้ตรวจสอบภายใน (Certificate Internal Auditor: CIA) ให้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและสอบผ่านการเป็นผู้ตรวจสอบภายในแล้ว สถาบันฯ มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริม ให้คำแนะนำ ฝึกอบรม และสนับสนุน

³⁵ เมธากุล เกียรติกระจาย และอรรช โพธิ์สุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 16.

³⁶ นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. อ้างแล้ว. หน้า 1-11.

การวิจัยงานการตรวจสอบภายในให้แก่สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป เพื่อพัฒนาวิชาชีพตรวจสอบภายในให้ทันสมัยและก้าวหน้ายิ่งขึ้น สำนักงานของสถาบันฯ ตั้งอยู่ที่เมือง Altamonte Springs ในรัฐ Florida ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาชิกในสาขาวิชาชีพต่างๆ อยู่ 100 กว่าประเทศ เป็นจำนวนประมาณ 6,000 คน¹⁷

2.5.1.3 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board: IASB อ่านว่า “ไอเอเอสบี”)

IASB ประกอบด้วยตัวแทนจากองค์กรทางวิชาชีพจากประเทศต่างๆ โดยมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards หรือ IFRS) และมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards หรือ IAS) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในระดับสากล

มาตรฐานการบัญชีที่ออกโดย IASB มีอิทธิพลต่อการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของไทย กล่าวคือ สถาบันวิชาชีพบัญชีมีนโยบายกำหนดมาตรฐานการบัญชีของไทย โดยอ้างอิงจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดข้อปฏิบัติทางการบัญชี ซึ่ง IASB ไม่ได้กำหนดไว้คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของไทยก็จะนำมาตรฐานการบัญชีของสถาบันอื่นมาประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดมาตรฐานการบัญชีของไทย¹⁸ ให้มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ในประเทศไทยได้

2.5.1.4 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ หรือคณะกรรมการมาตรฐานบัญชีสากล (International Accounting Standard Committee: IASC อ่านว่า “ไอเอเอสซี”)

จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1975 คณะกรรมการนี้ประกอบด้วย นักบัญชีจากหลายๆ ประเทศทั่วโลกมาร่วมมือกันในการพัฒนาเกี่ยวกับการบัญชีของแต่ละประเทศให้มีมาตรฐานและวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้การจัดทำรายงานทางการเงินสอดคล้องกันระหว่างประเทศต่างๆ และสามารถเปรียบเทียบกันได้ โดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ จะทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard: IAS) ขึ้นภายใต้ข้อสมมติฐานที่จะให้ใช้กันในหลายๆ ประเทศ ดังนั้น มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ จึงกำหนดหลักการไว้อย่างกว้างๆ และเปิดทางเลือกไว้หลายๆ ทางเลือก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการให้เป็นแนวทางสำหรับแต่ละประเทศจะนำไปใช้ในการกำหนดมาตรฐานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศตน คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศตั้งอยู่ ณ

¹⁷ เมธากุล เกียรติกะจาย และอรชร โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 17.

¹⁸ นิพันธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-11.

กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1999 มีสมาชิกที่เป็นสถาบันวิชาชีพบัญชีทั่วโลกอยู่ 122 สถาบันจาก 91 ประเทศ³⁹

2.5.1.5 สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC อ่านว่า “ไอเอฟเอค”)

IFAC เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาวิชาชีพเกี่ยวกับการบัญชีของแต่ละประเทศให้มีมาตรฐานและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชีให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน องค์กรนี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชีสากล สหพันธ์ นักบัญชีระหว่างประเทศประกอบด้วย คณะกรรมการต่างๆ หลายคณะ เช่น คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เป็นต้น สำนักงานสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศตั้งอยู่ ณ กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา⁴⁰

IFAC มีคณะกรรมการชุดต่างๆ เช่น คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standards of Auditing: ISA อ่านว่า “ไอซ่า”) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานสำหรับผู้สอบบัญชี คณะกรรมการการศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Education Standards: IES อ่านว่า “ไออีเอส”) และ คณะกรรมการจรรยาบรรณมีภารกิจในการกำหนดจรรยาบรรณทางวิชาชีพ (Code of Ethics)

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากมาตรฐานวิชาชีพที่ออกโดย IFAC กล่าวคือ สภาวิชาชีพบัญชีได้พัฒนามาตรฐานวิชาชีพของไทย โดยอ้างอิงจากมาตรฐานวิชาชีพของ IFAC ซึ่งได้แก่ มาตรฐานการสอบบัญชี (อิงจาก ISA) มาตรฐานการศึกษา (อิงจาก IES) และจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ (อ้างอิงจาก Code of Ethics)⁴¹

2.5.1.6 สหพันธ์นักบัญชีภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Confederation of Asian and Pacific: CAPA อ่านว่า “คาป้า”)

เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาวิชาชีพบัญชีโดยการจัดประชุมนักบัญชีขึ้นจากประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก จะจัดประชุมทุก 4 ปีต่อ 1 ครั้ง CAPA มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

³⁹ เมธากุล เกียรติกะจาย และอรชร โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 17.

⁴⁰ เมธากุล เกียรติกะจาย และอรชร โพธิสุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 17.

⁴¹ นิพันธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-11.

- 1) เพื่อส่งเสริมการศึกษาวิชาการบัญชีภาคีสมาชิกให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 2) เพื่อยกระดับวิชาชีพบัญชีให้ทัดเทียมวิชาชีพแขนงอื่นๆ
- 3) เพื่อสร้างสรรค์สัมพันธภาพและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาคีสมาชิก อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาวิชาชีพบัญชีให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 4) เพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งองค์การทางวิชาชีพบัญชีระดับชาติภายในภูมิภาคที่มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน⁴²

2.5.1.7 สหพันธ์นักบัญชีแห่งอาเซียน (ASEAN Federation of Accountants: AFA อ่านว่า “อาฟา”)

เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาวิชาชีพบัญชี โดยจัดประชุมนักบัญชีขึ้นจากประเทศในแถบภูมิภาคอาเซียน จะจัดประชุมทุก 2 ปีต่อ 1 ครั้ง

AFA มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนาวิชาชีพบัญชีในภูมิภาคอาเซียนให้ก้าวหน้า
- 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างนักบัญชีอาเซียน
- 3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของวิชาชีพบัญชีในภูมิภาคจากความพยายามและความร่วมมือของนักบัญชีอาเซียน
- 4) เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอันมีผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชีในภูมิภาค รวมทั้งเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น⁴³

2.5.1.8 องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN อ่านว่า “ยูเอ็น”)

องค์การสหประชาชาติมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบัญชี โดยจัดให้มีคณะทำงานชื่อว่า Intra Governmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting: ISAR ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการติดตามพัฒนาการทางบัญชีและประเด็นทางบัญชีร่วมสมัยที่สำคัญ⁴⁴

2.5.1.9 สหภาพยุโรปหรือประชาคมยุโรป (Europe Union: EU อ่านว่า “อียู”)

ประชาคมยุโรปมีบทบาทในการปรับการบัญชีให้สอดคล้องกันในกลุ่มสมาชิก โดยมีกลไกทางกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า Directive ในการบังคับใช้ การรวมตัวของกลุ่มประชาคมยุโรป

⁴² นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-12.

⁴³ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-12.

⁴⁴ นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-12.

ช่วยสนับสนุนให้มีการปรับการบัญชีในยุโรปให้สอดคล้องกัน เช่น ในปี ค.ศ. 2005 ประชาคมยุโรปได้ยอมรับและนำมาตราฐานการบัญชีระหว่างประเทศ IFRS และ IAS มาใช้ในกลุ่มสมาชิก⁴⁵

2.5.2 สถาบันวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย⁴⁶

สถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่อการบัญชี มีดังนี้

2.5.2.1 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 กำหนดให้มีสภาวิชาชีพบัญชี (Federation of Accounting Profession: FAP อ่านว่า “เอฟเอพี”) ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลประกอบด้วย คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชี คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีทุกด้าน คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี คณะกรรมการจรรยาบรรณ และสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 1) กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
- 2) กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- 3) รับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- 4) รับรองวุฒิการศึกษาของผู้สมัครเป็นสมาชิก รับรองความรู้ความชำนาญการและการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่างๆ ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- 5) ควบคุมความประพฤติและดำเนินงานของสมาชิกและผู้ขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชี
- 6) ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาของวิชาชีพบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีเกิดจากสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2491 ได้สร้างบทบาทของนักบัญชีไทย ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ โดยสมาคมนักบัญชีเป็นสมาชิกสถาบันวิชาชีพระหว่างประเทศ ได้แก่ สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ สหพันธ์นักบัญชีภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก สหพันธ์นักบัญชีแห่งอาเซียน และสมาพันธ์ที่ศึกษาด้านภาษีแห่งเอเชีย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้สมาคมมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพบัญชี และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

⁴⁵ นิพันธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-12.

⁴⁶ นิพันธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. อ้างแล้ว. หน้า 1-15.

เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย

2.5.2.2 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

สำนักงาน ก.ล.ต. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2535 โดยมีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย ส่งเสริมและพัฒนาตลอดจนกำกับดูแล ในเรื่องธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือข้อกำหนดต่างๆ ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดทางบัญชี⁴⁷

2.5.2.3 ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

ธนาคารแห่งประเทศไทย มีหน้าที่กำกับ ดูแลตรวจสอบธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน โดยออกประกาศข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวกับการบัญชีให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ปฏิบัติตาม เช่น ประกาศเรื่อง แบบงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน โดยกำหนดรายการต่างๆ ที่ต้องแสดงในงบการเงิน⁴⁸

2.5.2.4 กรมสรรพากร

กรมสรรพากรมีหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากร โดยใช้หลักฐานข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในสมุดบัญชีเป็นข้อมูลในการจัดเก็บภาษีอากร ผู้ประกอบการและผู้มีเงินได้ ต้องบันทึกรายได้และรายจ่ายตามความเป็นจริง และตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการบัญชี⁴⁹

2.5.2.5 สมาคมการบัญชีไทย

สมาคมการบัญชีไทย มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้สอนวิชาทางการบัญชี
- 2) พัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้สอนวิชาทางการบัญชี
- 3) พัฒนาการเรียนการสอนวิชาทางการบัญชี
- 4) ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการอื่นๆ ทางการบัญชี
- 5) เสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาทางการบัญชีของประเทศไทยให้เหมาะสมและทัดเทียม

กับสากล⁵⁰

⁴⁷ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. อ่างแล้ว. หน้า 1-17.

⁴⁸ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. อ่างแล้ว. หน้า 1-17.

⁴⁹ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. อ่างแล้ว. หน้า 1-17.

⁵⁰ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร. อ่างแล้ว. หน้า 1-17.

2.5.2.6 สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) (Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand:-ICAAAT อ่านว่า “ไอซีเอเอที”)⁵¹

เป็นสถาบันวิชาชีพบัญชีสถาบันเดียวในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2491 โดยใช้ชื่อเมื่อเริ่มแรกว่า “สมาคมนักบัญชีแห่งประเทศไทย (Institute of Certified Accountants of Thailand)” ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand)” ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกของสมาคมฯ ไม่มีเฉพาะนักบัญชีเท่านั้น แต่สมาชิกยังประกอบไปด้วยผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการสอบบัญชีหรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วย

สมาคมจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ ได้แก่

1) เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิกผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี โดยมุ่งเน้นในการส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก ส่งเสริม เผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางการบัญชีและวิชาการอื่นๆ ให้ความช่วยเหลือและอนุเคราะห์แก่บรรดาสมาชิกของสมาคม

2) เพื่อพัฒนาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยให้ทันสมัยและให้ได้มาตรฐานที่ดีอันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม บทบาทที่สำคัญของสมาคมในการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพบัญชี คือ การกำหนดมาตรฐานของวิชาชีพเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ใช้เป็นแนวในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันทั้งมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงกำกับดูแลประสิทธิภาพและจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

2.6 รูปแบบของธุรกิจประกันวินาศภัย⁵²

การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น การดำเนินงานในรูปแบบของบริษัทจำกัด (Company Limited or Corporation) ได้แก่ กิจการที่ก่อตั้งขึ้นโดยการแบ่งจำนวนเงินทุนออกเป็นหุ้น แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน เรียกว่า หุ้นเรือนหุ้น ผู้ลงทุนซื้อหุ้นเรียกว่า ผู้ถือหุ้น กิจการที่เป็นบริษัทจำกัดจะต้องไปจดทะเบียน ฉะนั้นจึงมีลักษณะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดเพียงจำนวนเงินทุนหรือค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบเท่านั้น และจะได้รับผลตอบแทนไปรูปของส่วนแบ่งกำไร เรียกว่า “เงินปันผล (Dividend)” คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นสาระสำคัญ เมื่อผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่งตาย หุ้นที่ถืออยู่ก็อาจจำหน่ายให้ผู้ลงทุนคนอื่นไปได้ โดยไม่ต้องเลิกบริษัท ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ถือหุ้นของกิจการ แต่เป็นคณะกรรมการบริหารซึ่งได้รับเลือก

⁵¹ เมธากุล เกียรติกระจ่าย และอรรช โพธิ์สุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 18.

⁵² เมธากุล เกียรติกระจ่าย และอรรช โพธิ์สุข, นาวาตรีหญิง. (2543). อ้างแล้ว. หน้า 30.

และแต่งตั้งโดยผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริหารงานของกิจการจะกระทำในการบริหารงานในนามของบริษัทโดยปกติกิจการขนาดใหญ่จึงมักจะดำเนินการในรูปแบบของบริษัท เนื่องจากขาดความสามารถในระดับทรัพยากรบุคคลในรูปของกำลังคนและกำลังทรัพย์ได้ดีกว่ากิจการรูปแบบอื่น ซึ่งกิจการประเภทนี้อาจมีข้อเสียตรงที่ว่า คณะกรรมการบริหารและพนักงานซึ่งทำหน้าที่บริหารไม่ใช่เจ้าของกิจการซึ่งอาจจะไม่มีความตั้งใจและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานน้อยเนื่องจากไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อกิจการ

การจัดตั้งบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 และมาตรา 1096 ทวิ ทำให้สามารถแบ่งบริษัทออกได้เป็น 2 ประเภท คือ บริษัทเอกชนจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด

1) บริษัทเอกชนจำกัด (Private Company Limited) ได้แก่ บริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปมาร่วมทุนกันประกอบกิจการค้า โดยแบ่งทุนออกเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่ากัน และมีมูลค่าหุ้นละไม่ต่ำกว่าห้าบาท ผู้ถือหุ้นมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยคน ในจำนวนนี้อาจจะมีผู้ถือหุ้นที่เป็นนิติบุคคลอยู่ด้วยก็ได้ ผู้ถือหุ้นดังกล่าวต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

2) บริษัทมหาชนจำกัด (Public Company Limited) ได้แก่ บริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ประกอบด้วยบุคคลผู้ก่อตั้งจำนวนสิบห้าคนขึ้นไปมาร่วมทุนกันประกอบกิจการค้า โดยแบ่งทุนออกเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่ากัน และมีมูลค่าหุ้นละไม่ต่ำกว่าห้าบาท ผู้ถือหุ้นมีจำนวนตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ซึ่งรวมทั้งนิติบุคคลด้วย ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ

ทุนเรือนหุ้นของบริษัทมี 2 ประเภท คือ ทุนหุ้นสามัญ (Common Stock) และทุนหุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) ซึ่งบางบริษัทอาจไม่มีหุ้นบุริมสิทธิก็ได้ ทุนหุ้นสามัญถือว่าเป็นหุ้นประเภทที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการบริหารกิจการเนื่องจากมีสิทธิในการออกเสียงเลือกผู้บริหาร และลงคะแนนในเรื่องที่สำคัญของบริษัท ขณะที่ทุนหุ้นบุริมสิทธิไม่มีสิทธิในเรื่องเหล่านี้ และได้รับเงินปันผลจำกัดตามที่ระบุไว้ล่วงหน้า สภาพของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจึงคล้ายกับเจ้าหนี้มากกว่าเจ้าของ

สำหรับธุรกิจที่ประกอบกิจการในรูปแบบของธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจจากคณะกรรมการทั้งนิติบุคคลที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทตามกฎหมายไทยและนิติบุคคลที่จัดตั้งตามกฎหมายต่างประเทศและที่เข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย โดยบริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยที่เปิดใหม่ภายหลังจากพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับแล้ว กฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น

เนื่องจากการประกอบกิจการประกันวินาศภัยเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยความเชื่อมั่นทางการเงิน การดำเนินกิจการในรูปแบบสถาบันการเงินจึงต้องมีความรับผิดชอบประชาชน และความรับผิดชอบต่อระบบเศรษฐกิจซึ่งเป็นความเชื่อมั่นทางการเงินของประเทศ บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการประกันวินาศภัยซึ่งมีหลักการขอรับใบอนุญาต เช่นเดียวกับการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัติ ประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 กรณีต้องขยายกิจการจากบริษัทจำกัดเป็น บริษัทมหาชนจำกัด ตามวรรคสองของมาตรา 56 วรรคสอง⁵³ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ไปเป็นบริษัทมหาชนจำกัดให้ดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน จำกัด ให้แล้วเสร็จภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้บริษัทสามารถประกอบกิจการตามปกติต่อไปได้แต่จะ ดำเนินการขยายธุรกิจไม่ได้จนกว่าจะดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งต้อง ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามปี หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและหรือวินาศภัยของบริษัทนั้นสิ้นอายุ และให้ถือว่า บริษัทนั้นถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและหรือวินาศภัย

2.7 การจัดทำบัญชีของธุรกิจประกันวินาศภัย⁵⁴

การจัดทำบัญชีของธุรกิจจะต้องจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีทั้งให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งในการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีของ บริษัทประกันวินาศภัยนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งในประเทศไทย สถาบันที่ทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีปัจจุบัน คือ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรม ราชูปถัมภ์ ซึ่งแต่เดิมวิชาบัญชีอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับ อนุญาตแห่งประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2518 (เดิมเป็นสมาคมนักบัญชีแห่ง ประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2491) ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติวิชาชีพเมื่อกิจการ

⁵³ มาตรา 56 วรรคสอง ในกรณีบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งเป็นบริษัทจำกัด ให้ดำเนินการแปรสภาพเป็น บริษัทมหาชนจำกัดให้แล้วเสร็จภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้บริษัทสามารถประกอบกิจการตามปกติต่อไปได้แต่จะดำเนินการขยายธุรกิจ ไม่ได้จนกว่าจะดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามปี หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยของ บริษัทนั้นสิ้นอายุ และให้ถือว่าบริษัทนั้นถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย.

⁵⁴ สมเดช โรจน์ครุเสถียร และคณะ. (2554). *มาตรฐานการบัญชี IAS & TAS และมาตรฐานการรายงานทาง การเงิน IFRS & TFRS*. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติเพรส. หน้า 16-20.

ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะมุ่งหวังทางการค้า ผลกำไร หรือไม่ก็ตาม กิจการจะต้องจัดให้มีการจัดทำบัญชี เพื่อแสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงในงบกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งการจัดทำบัญชีของธุรกิจจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเพื่อยกระดับให้การจัดทำบัญชีมีความเป็นสากลแล้วก็อาจรวมถึงจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) การปฏิบัติตามการตีความมาตรฐานการบัญชี (SIC) การตีความมาตรฐานรายงานทางการเงิน (IFRI) นอกจากนี้แล้วยังให้สอดคล้องกับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของบริษัทประกันวินาศภัย และถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ เงื่อนไข ตามประกาศของ นายทะเบียนสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ที่เพิ่มความเข้มแข็งในการกำกับดูแลผู้ประกอบการประกันวินาศภัยโดยรัฐอีกด้วย

การจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องจัดทำบัญชีเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อธุรกิจได้มีการจัดทำบัญชีจึงต้องให้มี “ผู้ทำบัญชี” ตามที่กฎหมายกำหนด

ผู้ทำบัญชี หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ว่าได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนด เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้ ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
- (2) มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้
- (3) ไม่เคยต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากได้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี เว้นแต่พ้นระยะเวลาที่ถูกลงโทษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

- (4) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ทำบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และมีรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชีหรือเทียบเท่า จากสถาบันการศึกษา

ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการบัญชี

(ข) ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ ต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) หรือกระทรวงศึกษาธิการเทียบว่าไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือทางการบัญชี

1) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ณ วันปิดบัญชีในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา มีทุนจดทะเบียน หรือสินทรัพย์รวมหรือรายได้รวมรายการใดรายการหนึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ใน (ก)

2) บริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

3) นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

4) กิจการรวมค้าตามประมวลรัษฎากร

5) ผู้ประกอบกิจการธนาคาร เงินทุน หลักทรัพย์ เครดิตฟองซิเอร์ ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

6) ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

(ค) ในกรณีที่เป็นการเริ่มทำบัญชีรอบปีบัญชีแรกของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีให้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ทุนจดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ใน (ก) และ (ข) แล้วแต่กรณี

(5) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามที่จะประกอบวิชาชีพเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

ในกรณีที่เป็นผู้ทำบัญชีของบุคคลธรรมดา หรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี คุณสมบัติของผู้ทำบัญชีดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 4 (4) (ก) หรือ (ข) โดยอนุโลม

ในกรณีที่ทุนจดทะเบียน สินทรัพย์รวม หรือรายได้รวมของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามข้อ (4) (ก) เปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีนั้นต่อไป ให้ผู้นั้นสามารถเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังกล่าวต่อไปได้เป็นเวลา 2 ปีนับแต่วันสิ้นรอบปีบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลง

ผู้ทำบัญชีมีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

ดังนั้น มาตรฐานการบัญชี (IAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (IFRS) ฉบับปรับปรุงใหม่ ได้นำออกมาใช้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไปนั้น ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคบางประเด็นที่กิจการบางกลุ่มหรือบางประเภทไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานบางฉบับได้ หรือยังไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีทั้งฉบับ สภาวิชาชีพบัญชีจึงกำหนดให้การจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีแบ่งเป็น 2 กิจการ คือ กิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) และกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities: NPAEs)

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ออกประกาศ ฉบับที่ 62/2553 เรื่องคำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยสรุปได้ว่า กิจการในประเทศไทยกว่าร้อยละ 90 เป็นกิจการขนาดเล็กและเป็นกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ การกำหนดให้ทุกกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป และสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ ที่ประชุมคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพ ครั้งที่ 20 (1/2554) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2554 ได้มีมติเห็นชอบร่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ โดยมาตรฐานดังกล่าวจะมีผลให้บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลต่างประเทศ กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ต้องจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ ตั้งแต่รอบบัญชีเริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554

2.8 กิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs)⁵⁵

นิยามของกิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) หมายถึง กิจการที่เข้าลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) กิจการที่มีตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการ ซึ่งมีการซื้อขายต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศหรือต่างประเทศ หรือกิจการซื้อขายนอกตลาดหลักทรัพย์ (Over the Counter) รวมทั้งตลาดในท้องถิ่นและในภูมิภาค) หรือกิจการที่นำส่งหรืออยู่ในกระบวนการ

⁵⁵ เกียรตินิยม คุณดิสุข และสุธา เจียรนัยกุลวานิช. (2554). *บทบาทสำคัญของมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศในโลกยุคปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. หน้า 179.

ของการนำส่งงบการเงินของกิจการให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์หรือหน่วยงานกำกับดูแลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการออกขายหลักทรัพย์ใดๆ ต่อประชาชน

2) กิจการที่ดำเนินธุรกิจหลักในการดูแลสินทรัพย์ของกลุ่มบุคคลภายนอกในวงกว้าง เช่น สถาบันการเงิน บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เป็นต้น

3) บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

4) กิจการอื่นที่สภาวิชาชีพบัญชีจะกำหนดเพิ่มเติม

สำหรับมาตรฐานการบัญชีที่ใช้กับกิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน อันเนื่องจากแนวคิดของมูลค่ายุติธรรม หากบริษัทที่เข้าข่ายเป็นกิจการที่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะมีความพร้อมที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) จำเป็นต้องทยอยจัดทำตามมาตรฐานดังกล่าว

2.9 กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities: NPAs)⁵⁶

นิยามของกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ (Non-Publicly Accountable Entities: NPAs) หมายถึง กิจการที่ไม่เข้าลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) กิจการที่มีตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการ ซึ่งมีการซื้อขายต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศหรือต่างประเทศ หรือกิจการซื้อขายนอกตลาดหลักทรัพย์ (Over the Counter) รวมทั้งตลาดในท้องถิ่นและในภูมิภาค) หรือกิจการที่นำส่งหรืออยู่ในกระบวนการของการนำส่งงบการเงินของกิจการให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์หรือหน่วยงานกำกับดูแลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการออกขายหลักทรัพย์ใดๆ ต่อประชาชน

2) กิจการที่ดำเนินธุรกิจหลักในการดูแลสินทรัพย์ของกลุ่มบุคคลภายนอกในวงกว้าง เช่น สถาบันการเงิน บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เป็นต้น

3) บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

4) กิจการอื่นที่สภาวิชาชีพบัญชีจะกำหนดเพิ่มเติม

⁵⁶ คำชี้แจงแนบท้ายประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดรายการยี่ห้อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. 2554. (2554, 7 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 128 (ตอนพิเศษ 132 ง), หน้า 5.

อีกทั้งสภาวิชาชีพบัญชีขอให้กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะจัดทำบัญชี สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 โดยใช้มาตรฐานการบัญชีที่ปฏิบัติอยู่เดิมไปพลางก่อน

2.10 ความจำเป็นและประวัติความเป็นมาของการร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ....

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. .... มาตรา 3 ให้อยู่ใน (1) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และ (2) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. .... ขณะนี้เป็น 1 ใน 10 ร่างพระราชบัญญัติเร่งด่วนที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและยังคงมีมาตราที่ต้องการผลการวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไปในระดับนิติบัญญัติ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัย หมวด 4 การจัดทำบัญชีและรายงานของบริษัท ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของหลักเกณฑ์ของนายทะเบียนที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้อง หลักฐานการยืนยันการได้ส่ง-รับ ข้อมูลทางการบัญชีและรายงานของบริษัทมีหลักเกณฑ์เพียงพอแล้วหรือไม่ประการใด

2.10.1 หลักการและเหตุผลของการร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ....

2.10.1.1 หลักการและเหตุผล

หลักการ คือ เพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

เหตุผล คือ โดยกฎหมายประกันวินาศภัยได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลานานแล้ว บทบัญญัติบางประการจึงไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยเป็นการประกอบกิจการที่มีการระดมเงินจากประชาชนในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน จึงสมควรปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการกำกับดูแลสถาบันการเงิน และให้เป็นไปตามแนวทางการกำกับดูแลตามหลักเกณฑ์สากลของการประกันภัย ทั้งนี้ เพื่อให้ธุรกิจประกันวินาศภัยมีมาตรฐานในการดำเนินงานที่มีความมั่นคง โปร่งใส มีการกำกับดูแลคนกลางประกันวินาศภัยอย่างเหมาะสม

2.10.2 ประวัติความเป็นมาของการร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ....

ประวัติความเป็นมาของการร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยมีวิวัฒนาการอยู่หลายช่วง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2471 รัฐบาลในขณะนั้น ได้มีการควบคุมการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยออกหลักเกณฑ์ในการควบคุมดูแลการทำสัญญาประกันภัยให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุก

พ.ศ. 2471⁵⁷ ตามมาตรา 6 บัญญัติว่า “ในการพระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือสัมปทานนั้น รัฐบาลจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชนลงไว้ ด้วยก็ได้” และมาตรา 7 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการ ประกันภัย ธนาการ ออมสิน เครดิตฟองซีเออร์ หรือกิจการอื่นอันมีสภาพคล้ายคลึงกันในกรุงสยาม เว้นแต่จะ ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะการนั้น

ในเวลาที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการ ห้ามมิให้เริ่มประกอบกิจการค้าขายดังกล่าวนั้นใน กรุงสยาม เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลทางเสนาบดี เจ้าหน้าที่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่ง มาตรา 6”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการประกันภัยในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพของประชาชนว่าสมควร จะดำเนินการอย่างไร ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอบันทึกเรื่องการควบคุมบริษัท ประกันภัย เรื่องเสร็จที่ 105/2495 ซึ่งผู้เขียนขอลำดับความเป็นมา ดังต่อไปนี้

2.10.2.1 พ.ศ. 2495 ตามบันทึกของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การควบคุม บริษัทประกันภัย เรื่องเสร็จ ที่ 105/2495⁵⁸

บันทึกฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอความเห็นในส่วนของการประกันชีวิต การประกันวินาศภัย และภัยอย่างหนึ่งซึ่งควรได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน คือ ภัยอันเกิด แก่รถยนต์

ความโดยสรุปของบันทึกฉบับดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันวินาศภัยนั้น มีข้อเท็จจริงที่แตกต่างไปจากการประกันชีวิต คือ ผู้เอาประกันวินาศภัยในรูปแบบการประกันอัคคีภัย หรือการประกันความเสียหายแก่สินค้าในระหว่างการขนส่ง ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รู้เท่าถึงการทั้งสิ้น และเท่าที่ปรากฏในขณะนั้นการประกันวินาศภัยก็ได้ดำเนินมาโดยราบรื่น ทางที่จะ เอาจัดเอาเปรียบ แก่ผู้เอาประกันวินาศภัยนั้น ไม่มี เพราะบริษัทประกันภัยเข้ารับเสี่ยงอันตรายอันจะเกิดขึ้นในภายหน้า เมื่อหมดอายุของการประกันภัย ก็ไม่ต้องมีการคืนเงิน เรียกได้ว่า เป็นการรับเสี่ยงภัยในระยะเวลาสั้น การควบคุมจึงไม่ต้องกวดขันมากเท่ากับการประกันชีวิต

⁵⁷ พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุก พ.ศ. 2471. (2471, 14 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 45, หน้า 154.

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2495). *บันทึก เรื่อง การควบคุมบริษัทประกันภัย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้ จาก: [http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2495&lawPath=c2_0105_2495. \[2556, 12 กันยายน\].](http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2495&lawPath=c2_0105_2495. [2556, 12 กันยายน].)

2.10.2.2 พ.ศ. 2506 กระทรวงการคลังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. ....

โดยให้เหตุผลในการเสนอพระราชบัญญัตินี้ว่าขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัยโดยเฉพาะ การควบคุมกิจการดังกล่าวได้อาศัยเงื่อนไขควบคุมกิจการประกันภัยซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ซึ่งยังไม่รัดกุมพอ เป็นเหตุให้บริษัทประกันชีวิตและประกันวินาศภัยมีฐานะการเงินไม่มั่นคง ทำให้ผู้เอาประกันชีวิตและประกันวินาศภัยเสียเปรียบและไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายควบคุมกิจการประกันชีวิตและประกันวินาศภัยขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อควบคุมบริษัทประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้ดำเนินการโดยถึงถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันชีวิตและประกันวินาศภัย มิให้ดำเนินการในทางที่เสี่ยงภัยและเพื่อส่งเสริมกิจการประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้เจริญก้าวหน้าให้ทันกับความต้องการของประชาชน เพราะการประกันวินาศภัยนอกจากจะช่วยบรรเทาความเสียหายทางการเงินของผู้เอาประกันภัยแล้ว ยังเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. 2510

2.10.2.3 พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510⁹⁹

สาระสำคัญ

1) หลักเกณฑ์ในการควบคุมกำกับดูแลบริษัทประกันวินาศภัย

(1) คุณสมบัติของผู้ซึ่งจะขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1.1) การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยจะกระทำได้อีกเมื่อได้จัดตั้งขึ้นในรูปแบบบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี (มาตรา 7 วรรคหนึ่ง)

(1.2) การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยตั้งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้ (มาตรา 8 วรรคหนึ่ง)

(1.3) บริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศจะเปิดสาขา ณ ที่ใดๆ มิได้ ส่วนบริษัทซึ่งมิใช่สาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศจะเปิดสาขาได้ก็แต่โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี ในการขออนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขก็ได้ (มาตรา 11)

⁹⁹ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510. (2510, 14 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 84 (ตอนที่ 32) ฉบับพิเศษ, หน้า 1.

(1.4) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาประกันวินาศภัยกับบุคคลใดๆ นอกจากจะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย (มาตรา 12)

(1.5) ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากบริษัทใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “ประกันวินาศภัย” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน (มาตรา 13)

2) หลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติหลังจากได้รับใบอนุญาต

สาระสำคัญส่วนใหญ่มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1) บริษัทต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกันมีมูลค่า ดังนี้

(1.1) หนึ่งล้านบาทสำหรับการประกอบธุรกิจสำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(1.2) หนึ่งล้านสองแสนห้าหมื่นบาทสำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยไม่รวมการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(1.3) หนึ่งล้านห้าแสนบาทสำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยรวมทั้งการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่งด้วย (มาตรา 13)

(1.4) ในกรณีบริษัทเล็กประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดอันมีผลให้หลักทรัพย์ประกันที่วางไว้แล้วสูงกว่าจำนวนที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยที่คงดำเนินการต่อไป ให้บริษัทมีสิทธิได้รับคืนทรัพย์สินที่ได้วางไว้เป็นหลักทรัพย์ประกันเฉพาะส่วนที่เกินหลักทรัพย์ประกัน (มาตรา 17)

(1.5) บริษัทต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตามประเภทของการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ดังนี้

(1.5.1) ไม่น้อยกว่าสองล้านห้าแสนบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(1.5.2) ไม่น้อยกว่าสามล้านบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยไม่รวมการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง

(1.5.3) ไม่น้อยกว่าสามล้านห้าแสนบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยรวมทั้งการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง (มาตรา 19)

(1.6) ห้ามมิให้บริษัทรับประกันวินาศภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกันเพื่อวินาศภัยอันเดียวกันภายในเขตที่นายทะเบียนกำหนด โดยมีจำนวนเงินเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 23 (1) วรรคหนึ่ง) ในกรณีที่มีการนำประกันวินาศภัยดังกล่าวไปประกันต่อ โดยให้มีผลบังคับพร้อมกับการรับประกันวินาศภัย มิให้นำจำนวนเงินที่ประกันต่อเข้าอยู่ในจำนวนที่กำหนดด้วย (มาตรา 23 (1) วรรคสอง)

(1.7) ให้บริษัทยื่นรายการเกี่ยวกับการรับประกันอภัยตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอภัย (มาตรา 27 วรรคหนึ่ง) โดยการยื่นแบบดังกล่าวจะไม่นำไปใช้กับการประกันภัยต่อ (มาตรา 24 วรรคสอง)

3) การเลิกประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

หลักการเลิกประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 มีหลักการเลิกเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ดังนี้

(1) บริษัทใดประสงค์จะเลิกกิจการ ให้บริษัทนั้นแจ้งความประสงค์ที่จะเลิกกิจการต่อนายทะเบียนไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนวันเลิกกิจการ (มาตรา 41 วรรคหนึ่ง) ในกรณีบริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศเลิกกิจการให้มีการชำระบัญชี ในการชำระบัญชีนั้น ให้นำความในมาตรา 43 มาตรา 44 และมาตรา 45 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 41 วรรคสอง)

(2) บริษัทใดถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยให้บริษัทนั้นเลิกกินนับแต่วันที่ถูกลงโทษเพิกถอนใบอนุญาต และให้มีการชำระบัญชี (มาตรา 43)

4) หลักเกณฑ์ในการควบคุมกำกับดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันวินาศภัย

(1) คุณสมบัติของผู้ซึ่งจะขอใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันวินาศภัย มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ดังนี้

(1.1) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยโดยมิได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 58)

(1.2) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1.2.1) บรรลุนิติภาวะ

(1.2.2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย

(1.2.3) มีมาตรฐานการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(1.2.4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(1.2.5) ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดซึ่งกฎหมาย

บัญญัติให้ถือเอาการกระทำโดยทุจริตเป็นองค์ประกอบความผิด เว้นแต่จะพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(1.2.6) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

(1.2.7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(1.2.8) สอบความรู้เกี่ยวกับการประกันวินาศภัยได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด (มาตรา 59)

(1.3) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวแทนประกันวินาศภัยและต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัทใด (มาตรา 62 วรรคหนึ่ง) นิติบุคคลซึ่งมีสำนักงานแห่งใหญ่ในประเทศไทยอาจขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยได้ในเมื่อการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยเป็นวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น และนิติบุคคลนั้นมีพนักงานหรือลูกจ้างที่อาจทำการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยแทนนิติบุคคลนั้นได้โดยได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยตามพระราชบัญญัตินี้ แต่นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต (มาตรา 62 วรรคสอง)

5) อำนาจและหน้าที่ของตัวแทนและนายหน้าประกันวินาศภัย

(1) ตัวแทนประกันวินาศภัยอาจกระทำการในนามของบริษัทในกรณีต่อไปนี้ได้ในเมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

(1.1) รับเบี้ยประกันภัย

(1.2) ทำสัญญาประกันวินาศภัย (มาตรา 61 วรรคหนึ่ง)

6) หลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติหลังจากได้รับใบอนุญาต

สาระสำคัญส่วนใหญ่เหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1) กรณีบริษัทได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือนายหน้าประกันวินาศภัยเพื่อส่งมอบแก่ผู้เอาประกันภัย

หรือผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันภัย ให้สันนิษฐานว่า ผู้เอาประกันภัยรายนั้นได้ชำระเบี้ยประกันแก่บริษัทแล้ว (มาตรา 60)

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทประกันวินาศภัยและตัวแทนและหน้าหน้าประกันวินาศภัย มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ดังนี้

(2.1) ตัวแทนประกันวินาศภัย หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันวินาศภัยกับบริษัท (มาตรา 5)

(2.2) นายหน้าประกันภัย หมายความว่า ผู้ซึ่งชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันวินาศภัยกับบริษัท โดยหวังบำเหน็จเนื่องจากการนั้น (มาตรา 5)

(2.3) นายหน้าประกันวินาศภัยที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัทใด ให้ใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตของผู้นั้นสิ้นสุดลง (มาตรา 68)

7) องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

(1) รัฐมนตรี มีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยส่วนใหญ่เหมือนกับการประกอบธุรกิจประกันชีวิต เว้นแต่กรณีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้บริษัทปฏิบัติการในเรื่องการจัดสรรเงินสำรองเพื่อการเสี่ยงภัยไว้เป็นประเภทๆ และอัตราค่าจ้างหรือบำเหน็จสำหรับตัวแทนประกันวินาศภัยและนายหน้าประกันวินาศภัยตามประเภทของการประกันวินาศภัย (มาตรา 25 (5) และ (6))

(2) อธิบดี มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่าง ดังนี้

(2.1) วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้รับประกันวินาศภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกันที่มีจำนวนเงินเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน (มาตรา 24)

(2.2) มีคำสั่งให้สัญญาประกันอัคคีภัยระงับสิ้นไป หากปรากฏว่าผู้เอาประกันหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันอัคคีภัย (มาตรา 28 วรรคสาม)

(2.3) มีคำสั่งไปยังบริษัทและผู้เอาประกันภัยให้ลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันอัคคีภัยลงเท่าที่อธิบดีเห็นสมควร แต่ต้องไม่ต่ำกว่าราคาทรัพย์สินที่เอาประกันตามที่ปรากฏในการตรวจสอบราคาของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 29)

(3) นายทะเบียน มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่าง ดังนี้

(3.1) เมื่อเห็นสมควรพนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการตรวจสอบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันอัคคีภัยโดย

(3.1.1) เข้าไปในสถานที่ตั้งของทรัพย์สินในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

(3.1.2) มีอำนาจตรวจและเรียกให้ส่งเอกสารรวมทั้งหลักฐานใดๆ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะทราบราคาอันแท้จริงของทรัพย์สิน (มาตรา 28 วรรคหนึ่ง) ทั้งนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานผลการตรวจสอบราคาต่ออธิบดีด้วย หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่า ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมีราคาต่ำกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมากเกินไปเกินสมควร (มาตรา 29)

(3.2) มีอำนาจออกคำสั่งให้บริษัทงดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกรมธรรม์ประกันภัย หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยเกิดขึ้นด้วยความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย (มาตรา 31 วรรคหนึ่ง)

(3.3) จัดให้มีการสอบความรู้เกี่ยวกับการเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยของบุคคลธรรมดา (มาตรา 54 วรรคสอง)

8) มาตรการในการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยและบุคลากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

หลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่างในส่วนของโทษทางอาญาเรื่องการรับประกันวินาศภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกัน ซึ่งมีจำนวนเงินเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 88)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และปรับปรุงใหม่เป็นพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 โดยเหตุผลในการปรับปรุงกฎหมายเนื่องจากเห็นว่า กฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัยฉบับปี พ.ศ. 2510 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานมีบทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสมกับกาลสมัย และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังขยายตัวในขณะนั้น ประกอบกับได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะของสำนักงานประกันภัยเป็นกรมการประกันภัย ดังนั้น เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย จึงสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้มีความคล่องตัวและสามารถอำนวยการประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัยเพิ่มขึ้น ตลอดจนควรกำหนดขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เสียใหม่เพื่อให้สามารถควบคุมและกำกับดูแลกิจการธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งหลักการของกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัยที่มีการปรับปรุงจากพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.10.2.4 พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535⁶⁰ มีการแก้ไขสาระสำคัญ ดังนี้

1) ปรับปรุงหลักเกณฑ์การวางหลักทรัพย์ของบริษัทไว้กับนายทะเบียนจากการกำหนดประเภทและมูลค่าของหลักทรัพย์ประกันที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนไว้ในพระราชบัญญัติเป็นกำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยวางหลักทรัพย์ประกันตามประเภทของการประกันภัยโดยมีมูลค่าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 19)

2) กำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยจัดสรรเงินสำรองไว้สำหรับเบี้ยประกันภัยที่ยังไม่ตกเป็นรายได้ของบริษัท ค่าสินไหมทดแทน และการอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยวางไว้กับนายทะเบียนตามประเภทของการประกันภัย (มาตรา 23)

3) ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการดำรงเงินกองทุนจากการกำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยต้องดำรงเงินกองทุนไว้ (1) ไม่น้อยกว่าสองล้านห้าแสนบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง (2) ไม่น้อยกว่าสามล้านบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยไม่รวมการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง (3) ไม่น้อยกว่าสามล้านห้าแสนบาท สำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท โดยรวมทั้งการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยทางทะเลและการขนส่ง เป็นกำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยต้องดำรงเงินกองทุนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของเบี้ยประกันภัยสุทธิที่ได้รับทั้งหมดสำหรับปีปฏิทินที่ล่วงแล้ว แต่ต้องไม่ต่ำกว่าสามสิบล้านบาท (มาตรา 27)

4) ปรับปรุงการห้ามบริษัทรับประกันวินาศภัยจากเดิมที่กำหนดห้ามรับประกันวินาศภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกันเพื่อวินาศภัยอันเดียวกัน โดยมีจำนวนเงินเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากนายทะเบียน เป็นกำหนดห้ามบริษัทรับประกันวินาศภัยดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากนายทะเบียน

(1) รับประกันอัคคีภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกันเพื่อวินาศภัยอันเดียวกันภายในเขตที่นายทะเบียนกำหนด โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

(2) รับประกันวินาศภัยยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และบุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในยานพาหนะนั้น และการประกันภัยค่าจูนเพื่อวินาศภัยอันเดียวกัน โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

(3) รับประกันวินาศภัยอื่นนอกจาก 4.1 หรือ 4.2 โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน (มาตรา 31 (2))

⁶⁰ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535. (2535, 10 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 (ตอนที่ 46), หน้า 33.

5) ปรับปรุงอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์กรณีนายทะเบียนไม่อนุญาตตามมาตรา 31 (2) จากอธิบดีเป็นให้อำนาจของรัฐมนตรี (มาตรา 32)

6) ปรับปรุงระยะเวลาขึ้นรายการเกี่ยวกับการรับประกันอัคคีภัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จากการกำหนดให้ยื่นภายในสามวันนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัยเป็นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัย (มาตรา 39)

7) ปรับปรุงผู้ใช้อำนาจกรณีสั่งให้สัญญาประกันอัคคีภัยระงับสิ้นไป เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสะดวกในการตรวจสอบราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัย กรณีสั่งลดจำนวนเงินเอาประกันภัยลงเมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินที่เอาประกันภัยมีราคาต่ำกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยมาก และกรณีสั่งคืนค่าสินไหมทดแทนตามกรมธรรม์ประกันภัยเมื่อปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าวินาศภัยนั้นเกิดขึ้นด้วยความทุจริตของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย จากการกำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจเป็นนายทะเบียนใช้อำนาจแทน (มาตรา 40 มาตรา 41 และมาตรา 43)

8) กำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของบริษัทซึ่งอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน โดยนายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บริษัทแก้ไขฐานะ เพิ่มทุน ลดทุน หรือสั่งให้หยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราว และในกรณีที่นายทะเบียนสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวห้ามมีการส่งจ่ายเงินของบริษัท หรือทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัทด้วย (มาตรา 52 และมาตรา 54)

9) ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.10.2.5 พ.ศ. 2550 กระทรวงพาณิชย์ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. ....

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 กระทรวงพาณิชย์ได้มีการเสนอ “ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกันภัย พ.ศ. ....” ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อปรับเปลี่ยนสถานะของกรรมการประกันภัยให้เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ เนื่องจากเห็นว่า การประกอบธุรกิจประกันภัยได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว รูปแบบการประกันภัยมีความหลากหลาย มีเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจนี้หลายหมื่นล้านบาทในแต่ละปี และผู้เอาประกันภัยได้เพิ่มจำนวนขึ้นเป็นอย่างมาก การประกอบธุรกิจประกันภัยจึงมีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงินประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ และต่อผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้บริโภค องค์กรกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยจึงต้องมีความคล่องตัว เพื่อให้ทันต่อพัฒนาการของธุรกิจนี้ และต้องมีอิสระในการดำเนินงานเพื่อให้การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเป็นไปตามหลักวิชาการ

ด้านการประกันภัย แต่การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยในปัจจุบันเป็นอำนาจหน้าที่ของ
กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะของการประกอบธุรกิจประกันภัย
ที่เป็นธุรกรรมทางการเงินซึ่งควรอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการคลัง ประกอบกับกรมการ
ประกันภัยมีฐานะเป็นส่วนราชการจึงไม่มีความคล่องตัวและขาดอิสระในการกำกับดูแลการ
ประกอบธุรกิจประกันภัย ดังนั้น เพื่อให้การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันภัยและการ
คุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีจึงสมควรให้มีคณะกรรมการ
กำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยที่มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการกำกับดูแล
ธุรกิจประกันภัยขึ้นเป็นการเฉพาะ ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขชื่อ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็น
พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550⁶¹
โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดให้มีคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมี
อำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการกำกับส่งเสริมและพัฒนาการประกันภัยและควบคุมการดำเนินงาน
ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

2) จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคล แต่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจมีอำนาจ
หน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต กฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัยและ
กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ โดยกำหนดให้มีทุนและทรัพย์สินในการดำเนินงาน
ของสำนักงานมาจากเงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิมและเงินที่ได้รับโอนมาจากกรมการ
ประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการหรือรายได้จาก
การดำเนินงานของสำนักงาน รวมทั้งเงินและทรัพย์สินที่ผู้อุทิศให้และดอกผลของเงินหรือรายได้
จากทรัพย์สินของสำนักงาน

3) กำหนดหลักเกณฑ์ในการได้มาและอำนาจหน้าที่ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม
ของเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

4) พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
พ.ศ. 2550 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยและ
สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยขึ้น เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล
และส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยอันเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย 3 ฉบับ คือ
พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ

⁶¹ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550. (2550, 31 สิงหาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 4 ก), หน้า 3.

คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แทนกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ จึงได้มีการแก้ไขถ้อยคำในกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อเปลี่ยนแปลงองค์กรผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย ทั้งสามฉบับให้สอดคล้องกับการจัดตั้งคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

2.10.2.6 พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551⁶²

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ขึ้นใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ มีหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ต่อคณะรัฐมนตรีตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 (เรื่องเสร็จที่ 530-533 /2550) ก่อนที่จะมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกันภัย เนื่องจากเห็นว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลและบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตและประกันวินาศภัย ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองประชาชนและผู้เอาประกันภัย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้เอาประกันภัยและพัฒนาการประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ได้มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 หลังจากมีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย ดังต่อไปนี้

สาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ส่วนใหญ่ มีหลักการเหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยมีบทบัญญัติที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) กำหนดให้การตรวจสอบและประเมินวินาศภัยในประเภทและจำนวนเงินที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนดต้องดำเนินการ โดยผู้ประเมินวินาศภัยที่ได้รับใบอนุญาตและขึ้นทะเบียนไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อให้ผู้สัญญาตามกรมธรรม์ประกันภัยเป็นผู้เลือกประเมินวินาศภัย (เพิ่มมาตรา 35/1 ถึง มาตรา 35/9)

⁶² พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. (2551, 5 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 (ตอนที่ 27 ก), หน้า 59.

2) ระยะเวลาในการเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีของบริษัทจากสิบปี เหลือห้าปี เพื่อลดภาระในการเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีของบริษัทประกันวินาศภัย เนื่องจากมาตรา 882 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดอายุความในการเรียกให้ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับประกันวินาศภัยได้โดยเฉพาะโดยกำหนดไว้สองปีนับแต่วันที่เกิด วินาศภัย ประกอบกับในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี (สำหรับบริษัทประกันชีวิต เนื่องจาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะจึงต้องใช้อายุความทั่วไป คือ สิบปี จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตต้องเก็บสมุดทะเบียนและบัญชีไว้เป็น ระยะเวลาสิบปี

3) กำหนดให้รายงานการตรวจสอบรายการเงิน รวมทั้งการคำนวณความรับผิดชอบตาม กรมธรรม์ประกันภัยต้องรับรองโดยนักคณิตศาสตร์ประกันภัยเช่นเดียวกับบริษัทประกันชีวิต เพียงแต่ไม่ได้กำหนดให้เมื่อสิ้นระยะเวลาแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ใช้บังคับ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัยต้องเป็นสมาชิกระดับเฟลโล ของสมาคมนักคณิตศาสตร์ประกันภัยเท่านั้น เนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย ส่วนใหญ่จะมีอายุสั้นกว่ากรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต

กฎหมายว่าด้วยประกันวินาศภัย

พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มีสาระสำคัญส่วนใหญ่เหมือนกับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยมีบทบัญญัติ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) หลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลบริษัทประกันวินาศภัยภายหลังได้รับใบอนุญาต

(1) กำหนดให้บริษัทวางหลักทรัพย์ไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกัน ตามประเภทและมูลค่าของการประกันภัยที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 19)

(2) บริษัทต้องจัดสรรเงินสำรองเบี้ยประกันภัยที่ยังไม่ตกเป็นรายได้ของบริษัท เงินสำรองสำหรับค่าสินไหมทดแทน และเงินสำรองเพื่อการอื่นตามที่คณะกรรมการกำกับและ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยกำหนด (มาตรา 23) โดยกรณีของเงินสำรองสำหรับเบี้ย ประกันภัยที่ยังไม่ตกเป็นรายได้ของบริษัทนั้น คณะกรรมการอาจกำหนดประเภทของการประกันภัย และอัตราที่บริษัทต้องนำเงินสำรองไปวางไว้ด้วยก็ได้ (มาตรา 24)

(3) กำหนดห้ามมิให้บริษัทรับประกันวินาศภัยเกินกว่าจำนวนที่กำหนดดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน

(3.1) กำหนดห้ามมิให้บริษัทรับประกันอัคคีภัยรายเดียวหรือหลายรายรวมกันเพื่อวินาศภัยอันเดียวกันภายในเขตที่นายทะเบียนกำหนด โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

(3.2) รับประกันวินาศภัยยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และบุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในยานพาหนะนั้น และการประกันภัยค่าจูนเพื่อวินาศภัยอันเดียวกัน โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยแต่ละยานพาหนะเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

(3.3) รับประกันวินาศภัยอื่นนอกจาก (3.1) หรือ (3.2) โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

ซึ่งกรณีดังกล่าวหากมีการนำวินาศภัยนั้นไปประกันต่อโดยกำหนดให้การประกันภัยต่อ มีผลบังคับพร้อมกันไป มิให้นำจำนวนเงินที่เอาประกันต่อรวมไว้ในจำนวนเงินตามที่กำหนดในแต่ละเรื่อง (มาตรา 31 (2)) ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อนุญาตให้ดำเนินการรับประกันวินาศภัยที่กล่าวข้างต้น บริษัทสามารถอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนไปยังรัฐมนตรีได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง (มาตรา 32)

(4) การควบคุมการประกอบธุรกิจประกันภัย

(4.1) ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในเรื่องการจัดสรรเงินสำรองเพื่อการเสี่ยงภัยไว้เป็นประเภท

(4.2) กรณีบริษัททำสัญญาประกันอัคคีภัย ให้บริษัทยื่นรายการเกี่ยวกับการรับประกันอัคคีภัยตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัย ซึ่งกรณีนี้ไม่นำมาใช้บังคับกับการประกันภัยต่อ (มาตรา 39)

(4.3) บริษัทต้องเก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีไว้ที่สำนักงานของบริษัทไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชีนั้น หรือนับแต่วันที่บริษัทพ้นจากความรับผิดชอบตามรายการที่มีความรับผิดชอบที่สุด แล้วแต่อย่างไรจะยาวกว่า (มาตรา 45)

(5) มาตรการทางปกครองในการควบคุมกรณีบริษัทไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(5.1) การสั่งให้บริษัทเพิ่มทุนหรือลดทุน และจะสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวก็ได้ในกรณีที่บริษัทไม่เสนอโครงการ ตามมาตรา 27/7 เพื่อแก้ไขการดำรงเงินกองทุนหรือบริษัทมีฐานะการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่

ผู้เอาประกันภัย นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด หรือสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 27 วรรคสอง และจะสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้ตามมาตรา 52

(5.2) ห้ามกรรมการ พนักงาน ลูกจ้างของบริษัทส่งจ่ายเงินของบริษัทหรือทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัท เว้นแต่กรณีการจ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทตามปกติ ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราว รวมทั้งบริษัทต้องรายงานให้นายทะเบียนทราบถึงเจ้าหนี้และลูกหนี้ทั้งหมดของบริษัทภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด (มาตรา 54)

(6) มาตรการลงโทษทางอาญาโดยการเปรียบเทียบปรับ ในกรณีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและรายงานบริษัทตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

(6.1) การไม่ทำการเก็บรักษาและการสอบบัญชี และงบบุคลากรที่กฎหมายบัญญัติ หากบริษัทมหาชนจำกัดไม่จัดทำให้มีการทำและเก็บรักษาบัญชี ตลอดจนการสอบบัญชีตามมาตรา 109 บัญญัติไว้จะมีความผิดตามมาตรา 205 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท และปรับเป็นรายวันอีกวันละสองพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติถูกต้อง

(6.2) การไม่จัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน การจัดทำงบดุลนั้นจะต้องทำให้ผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดได้รู้ถึงสถานะที่แท้จริงของบริษัทตามหลักบรรษัทภิบาล ดังนั้น หากบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 110 ย่อมมีความผิดต้องระวางโทษตามมาตรา 206 ซึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

(6.3) หากคณะกรรมการบริษัทไม่จัดให้มีการทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน ณ วันสิ้นสุดของรอบปีบัญชีตามมาตรา 112 จะมีความผิดต้องระวางโทษตามมาตรา 195 มีโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

(6.4) หากคณะกรรมการไม่จัดส่งเอกสารให้ผู้ถือหุ้นตามมาตรา 113 บัญญัติไว้จะมีความผิดตามมาตรา 195 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

(6.5) เพื่อป้องกันมิให้คณะกรรมการละเลยในการให้ข้อมูลในรายงานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา 207 บัญญัติโทษในกรณีที่คณะกรรมการบริษัทใดแสดงรายการตามมาตรา 114 (3) (4) หรือ (5) ไม่ครบถ้วนหรือไม่ตรงกับความจริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

2.10.2.7 พ.ศ. 2553

ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงการคลังได้เสนอแก้ไขพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เนื่องจากเห็นว่าการกำหนดโครงสร้างผู้ถือหุ้นในส่วนนิติบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามกฎหมายปัจจุบันสร้างภาระต่อการพัฒนาธุรกิจและความมั่นคงของบริษัทประกันภัย ทำให้บริษัทประกันภัยไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้ ประกอบกับธุรกิจประกันภัย โดยเฉพาะธุรกิจประกันวินาศภัยมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาบันการเงินและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง จึงควรแก้ไข โครงสร้างผู้ถือหุ้นให้เป็นไปทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551